



Müller Lajos S. J.
Fertek, imádjuk...

JERTEK, IMÁDJUK!

NOVÉNA AZ OLTÁRISZENTSÉG TISZTELETÉRE

IRTA:

MÜLLER LAJOS S. J.

KORDA R. T. KIADÁSA, BUDAPEST.

Nr. 812|1937. Imprimi potest. Budapestini, die 28. Sept.
1937. Eugenius Somogyi S. J. Praep. Prov. Hungariae. —
Nihil obstat. Dr. Julius Czapik cens. dioec. Nr. 3414|1937.
Imprimatur. Strigonii, die 25. Octobris 1937.
Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

Előszó

Az 1938-ik esztendőben két nagy esemény a világérdeklődés gyúpontjába helyezi hazánkat. Egyik az országunk fővárosában tartandó eucharisztikus világkongresszus, a másik annak az eseménynek kilencszázadik évfordulója, hogy első szent királyunk a földi trónt a menyeeivel cserélte fel. Mindkettő nagy ünnepekre szolgál alkalmul, s számunkra ezt az évet s z e n t e s z t e n d ő v é avatja.

Igazán szent évvé azonban az 1938-as esztendő csak akkor válik, ha egyben a lelkek megszentelődésére is használ.

Ezt a mindennél fontosabb célt szeretné szolgálni ez a kis Novéna is. Oly sok szép beszéd közt, amely majd ebben az évben az Eucharisziáról elhangzik, annyi értékes munka közt, amelyet majd megírnak és olvasnak, ez a szerény könyvecske ugyancsak nem szá-

míthat arra, hogy feltűnést keltsen vagy akár észre is vegyék. Annál is kevésbé tarthat erre igényt, mert új és eredeti gondolatokban nem bővelkedik. De azért úgy érezzük, mégsem volt haszontalan ezt a kis dolgozatot megírni és közrebocsátani. Ha a jó gondolatoknak csak néhány aranyzilánkját, a szeretetnek kicsi szikráját viszi a szívekbe, s ezáltal a felséges Oltáriszentséget csak kissé is jobban megismerik, máris bő jutalmát nyeri a befektetett munka. Egyik protestáns gyűlésen, az elmúlt hetekben, nagyképű „tudós” azzal a hangzatos, de üres frázissal akart hatást kelteni, hogy István király idejében még nem volt szó a „transsubstantiőról”, vagyis az átlényegülésről. Lehet, hogy ez a kifejezés Szent István idejében még nem volt elterjedt, mert csupán a 12—13. században jött közhasználatba. De kérdem, vajjon Szent István nem hallgatott-e szentmisét? Nem áldozott-e? Nem épített-e az Eucharisztia számára nagyszerű templomokat? Nem imádta-e fiával, Imrével, még éjjente is a kenyér színe alatt rejtezkdő isteni Fenséget? Ó! István ideális katolikus volt, hiszen azért viselheti a „S z e n t”

díszjelzőt 900 év óta. Sőt a z é r t volt nagy és dicső, a z é r t alkotott művet, amely kiállotta a 900 év viharait, mert tudta, hitte azt, amit a „transsubstantiatio”, az „átlényegülés” j e l e n t. Mert hitte, amit Krisztus óta minden keresztény vallott, — hogy tudniillik Isten erejéből a pap szavára a kenyér és bor Krisztus valóságos testévé és vérévé lesz. — Mert imádta, fogadta ezt a nagy szentséget, beléje helyezte összes bizalmát, és belőle merítette összes erejét. Mi is akkor leszünk méltók hozzá, ha őt, főképen az Eucharisztia iránti odaadásában utánozzuk.

Isten adja, hogy ennek a nagy célnak eléréséhez ez a könyvecske is legalább szemernyit hozzájáruljon.

Szeged, 1937 Kisasszony napján.

Forrásokul Bougaud, Prohászka és Hattler műveit használtam, a régi magyar énekeink egyes strófáit pedig a „Szent vagy Uram”-ból kölcsönöztem.

I. „EMMÁNUEL, VELÜNK AZ ISTEN”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Szálljunk vissza lélekben a sionhegyi házba, ahol Urunk, Üdvözítőnk szenvedése előestéjén kedves tanítványai körében a húsvéti bárány-lakomát, de egyben szeretteitől az ő búcsúzóját is ünnepli.

Minden közreműködik, hogy ez a búcsúlakoma megható és ünnepélyes legyen. Kívül az ellenség már minden intézkedést megtett Jézus elvesztésére. Ittbenn utoljára látja maga körött Urunk azokat, akiket annyira szeretett. Nézzük az arcát. Vajjon le lehetne azt festeni? Mekkora szelídség, fájdalom és ünnepélyesség olvad össze!

De halljuk az ihletett Szerző oly egyszerű, de mégis oly megható leírását:

„Midőn pedig vacsoráltak, vevé Jézus a kenyeret, megáldá, megszegé és tanítványainak adá mondván: Vegyétek és

egyétek, ez az én testem. És vevén a kelyhet hálát ada és nekik adá mondván: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.”² „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”³

Ezóta a katolikus Egyház és ennek minden igaz fia s leánya boldog öntudattal hiszi és vallja: „Emmánuel”, vagyis „Velünk az Isten”.⁴

Jézus Krisztus valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben bizonyítják:

1. Az ő szabatos és félre nem érthető szavai.

2. Az a benyomás, amelyet az emberiségre a szavak gyakoroltak.

3. Az Oltáriszentségbe vetett hitnek fenséges gyümölcsei.

JÉZUS SZAVAI

Az Úr Jézus egyik este 5000 férfiből és bizonyos számú asszonyból és gyermekből álló tikkadt, fáradt, éhező tömeget 5 árpakenyérrel és 2 halacszkával bőven kielégített. Hozzá még a hulladékból 12 kosárnyit tudtak összegyűjteni. Óriási a lelkesedés és Krisztust királlyá akarják nyomban kikiáltani. De

az Úr kitér előlük. Másnap Kafarnaumban újra találkozik Jézus az utána tóduló, őt kereső néppel. Alkalmul szolgál ez Urunknak, hogy a földi kenyérről egy másik, sokkal magasztosabb eledelre irányítsa a figyelmet. Mennyeibb lesz az még annál is, melyet Mózes imájával az égből hullatott, jóllehet abban „minden gyönyörűség megvolt és minden íz édessége”.⁵ Mert, mint mondá Jézus, „atyáitok mannat ettek a pusztában és meghaltak”.⁶ Az általa adandó kenyér azonban az az igazi táplálék, amely átsegít a lelki halálon, s a halhatatlanságnak lesz orvossága. Ez a kenyér pedig nem leszen más, mint az ő *igazi teste, vére: ő maga.*

„Én vagyok az élő kenyér, amely mennyből szállott alá. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él. És a kenyér, melyet majd én adok, az *én testem a világ életéért.*”⁷ És hogy szavai értelméről senki józanul kételkedni ne tudjon és minden kibúvó elől az út elzáruljon, hozzá is teszi: „Az én testem *bizonynal étel* és az én vérem *bizonynal ital.*”⁸ „Aki eszik engem, az is él, (mint én) én általam.”⁹ Mily egyszerűség, mily világosság! „Ezek a szavak: „ez az én tes-

tem” villámok. Mit vethet ezek ellen a megrémült értelem?” — mondja Melanchton, Luther egyik oszlopos társa. A jelképnek semmi nyoma. Mondhatjuk: csupa próza. Meg is értették. Ha a jelenlevők jelképre gondolnak csupán, akkor semmi értelme sem volna, hogy „kemény beszédről” panaszkodva Jézust otthagyják. Sokan tehát csalódottan távoznak. Jézus engedi őket útjukra, csak azt az egyet jegyzi meg, hogy bár szavait szóról-szóra, de *szellemiesen* kell érteni. „A szellem az, ami éltet, a test nem használ semmit.”¹⁰

Ez az első fénysugár. Mily ragyogó, mennyire behatol lelkünkbe, amely élet és halhatatlanság után sóvárog! De *hogyan, miként* leszen ez? Erre majd csak az utolsó vacsorán kapjuk meg a feleletet.

Röviden ismételjük át, amit elmélkedésünk elején elmondottunk:

Szemléljük, amint a vacsora végén átnyújtja Krisztus beígért testét és véré. Most már nincs semmi vita, tagadás, megütközés. A már felkészült lelkek hallják: „Ez az én testem”, az eredeti nyomatékosabb, kifejezőbb görög szöveg szerint: „Ez az én *saját* testem, *ugyanaz*,

amely értetek adatik.” „Ez az én vérem, tulajdon vérem, amely érettetek kiontatik.” Hisznek és imádják. Még hozzátehetjük, hogy *Szent Pál*, aki a kinyilatkoztatást nem az apostoloktól vette át, hanem egyenesen Krisztustól kapta, szinte szóról-szóra ugyanígy beszéli el az utolsó vacsora történetét és megfenyegeti azokat, akik ezt a Szentséget — nem különböztetve meg a közönséges tápláléktól — súlyos bűnben fogadják. Ennek tulajdonítja, hogy *„ezért van köztetek sok beteg és alusznak sokan”*¹¹ (vagyis haltak meg idő előtt). Felsorakoztathatnók aztán az egész szent hagyományt. A vértanú *Szent Ignác*, *Szent Ireneus*, *Tertullián* és mások bizonygatását, akik mind-mind tiltakoznak az ellen, hogy az Eucharishtiában csak jelképet lássunk. No meg ott az a titokzatos csend s némaság, amely a Szentséget környezi, a szívtisztaság, amelyet már az ősi Egyház megkövetel mindenkitől, aki ahhoz járul.

Minő ellenvetést lehetne mindez ellen felhozni?

Ó, ez lehetetlen, mert ehhez *túlságos* hatalom és *túlságos* szeretet kellene! A

felelet nagyon egyszerű. Ezt a csodát a *mindenható szeretet* műveli.

Minden eretnecség voltaképen az Isten túláradó szeretetében botránkozik meg. „És mi (katolikusok) megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik.”¹² Igen, igen, mi hiszünk és imádjuk ezt a nagy Istenséget... leborulva.

AZ EMBERISÉG HITT

Igen, imádjuk ezt a nagy Szentséget mi is, amint imádták a letűnt századok, amint imádjá a felvilágosodott, művelt emberiségnek számottevő összessége. Itt valóban oly csodával állunk szemben, amely szinte nagyobb, mint maga az Eucharisztia.

Hány millió és millió intelligens fő hitte és hiszi Jézus valóságos jelenlétét az Eucharishtiában! Hiszi egészen a vértanúságig. Hiszi, nem fanatizmusból, hanem meggyőződésből.

Hitte egész Európa a XVI. századig és ma is hiszi túlnyomó részben. Hitte és hiszi Magyarország is. Gondoljunk csak gyönyörű énekeinkre.

*Üdvözlégysz Krisztusnak
Drága szent teste!
Áldott légy Jézusnak
Piros szent vére!
Ó! mily áldott vagy Oltáriszentség,
Angyali drága vendégség!...*

Mennyi elmélázó áhítat és eleven hit
hangzik ki belőle...

Ott látjuk az Eucharisztia imádói közt
a legnagyobb lángelméket, az Ágostono-
kat, Szent Tamásokat, Bossuet-eket, Pro-
hászkkákat. Ott, a nagy mestereket, akik
fenséges templomokat építenek tisztele-
tére. Mert mit is jelentene az a sok
márvány, arany, ezüst és drágakő, ame-
lyet oly pazarul szórtak szentegyházak
díszítésére, ha nem a gyakorlati hitet
az Eucharishtiában? Élvezzük a Palest-
rinák, Haydnok eucharisztikus zeneszer-
zeményeit, Mozartnak *Ave verumát*.
Hallgassuk meg a költőket, Dantet, Cor-
neillet, Racinet, amikor az Oltáriszent-
ségről énekelnek, nézzük a festők pom-
pás alkotásait, azokat a freskókat, ame-
lyekkel egy Raffael, Michelangelo,
egy Leonardo da Vinci ékesítették a
szentélyeket. Valamennyi egy-egy „Ad-
oro Te devote”, „Imádunk szent Isten-
ség!” Ott látjuk az alázatos imádók közt

térdreborulva a legnagyobb magyarokat is: Hunyadit, Rákóczit, Zrínyit, Esterházyt, Zichy Nándort.

Ki vádolhatja az emberiségnek ezt az igazi elitjét elfogultságról, korlátoltságról?

Ó, bárcsak hazánk minden fia, leánya ismét együtt imádná velünk, mint 600 évig történt, a köztünk rejtezkedve, de valóságosan jelenlevő isteni Felséget! Ó, bár az eucharisztikus kongresszus által szétlövelt fény nyitná meg a sok vakoskodó szemet! Kérjük buzgón nevükben az Üdvözítőt a jerikói vak szavaival: „Domine ut videant”, „Uram, hogy lássanak”.¹³

AZ EMBERISÉG ÁTVÁLTOZOTT

Az emberiség elitje tehát hitt és hisz az Eucharishtiában. Nem riasztja vissza a legmagasztosabb elméket a sűrű fátyol, amely a közöttünk lakozó Istenség inkognitóját leplezi.

És ami a legesodálatosabb, ez a Szent-ség, amint Krisztus megígérte, *életet ad a lelkeknek*. Az emberiség Krisztus előtt olyan volt, mint akinek nincsen tápláléka. Az éhség elcsigázta s a szomj gyötörte, egyik ájulásból a másikba esett,

bukdácsolt a sárban. De aztán evett ebből a kenyérből és ivott ebből a borból és átalakult, megváltozott. Vonásaiba valami szelídet, nemeset vett fel. Egyszerre csak eddig ismeretlen erényvirágok fakadnak életfáján. Honnan? „Ez az én testem”, „Ez az én vérem”! Ez a test s vér termelte s termeli ki napjainkig a szűzek, vértanúk és hősök millióit, a Szent Alajosokat, Szent Erzsébeteket és Szent Vincéket. Ez adta nekünk Szent Istvánt, Imrét és Lászlót. Ha kérjük őket, minek köszönik nagyszerű életüket, egyszerűen rámutatnak a szentségházra. És mégsem volna ott egyéb silány kenyérenél? Ha tévedhet az elme, még egy Szent Tamásé, Ágostoné is, értem, mert hiszen korlátolt. De tévedhet-e az *erény*, a *szűzesség*, a *vértanúság*, *hősiesség*, az *önfeláldozás* is? Minden nagy és szép, ami e földön csak van, mind-mind 20 századon át tévedésbe nyújtotta le gyökerét? Hogyan? Azok, akik ezt a nagy titkot kutatták, tanulmányozták, sőt vették, ették, s általa szentek, tiszták, hősök lettek, azok mind tévednek, és azok, akik nem kutatták, nem tanulmányozták, nem tettek semmit, csak tagadnak, ezeknek van igazuk?

A saslelkek a vakok és a denevérek az éleslátók? A dicső lelkek: a szűzek, a vértanúk, a mindent feláldozó misszionáriusok, mind a sötétben botorkáló bálványimádók és az eretnekség, amely sivár, önző, minden nagyobbra való törekvésről lemondó, és ha becsületes embereket számlál is körében, de szenteket termelni nem tudó, az birtokolja az igazságot?

BESZÉLGETÉS AZ ÚRRAL

Ezekután gerjesszük fel magunkban azt a hitet, melynek csíráját Isten már a szent keresztségben szívünkbe rejtette, de amely olykor annyira szunnyadozik s csak amolyan hideg és terméketlen tudássá válik.

Igyekezzünk akkora odaadással és áhítattal borulni e Szentség elé, hogy jelenlétének és minket átkaroló szeretetének tudata lelkünket egészen átítassa. Amikor Bossuet püspök egyik Úrnapján az Oltáriszentséget a körmenetben hordozta, utólag valaki megkérdezte tőle, vajjon hol volt az alatt, míg az isteni Felséget keze közt tartotta? És a püspök nyájasan bevallotta: „Én a Szentséget inkább a szívemben, mint

a kezemben vittem.” Inkább a Szentség hordozta őt, mint ő a Szentséget.

Ezzel az eleven hittel mondjuk el az Egyház egyszerű, de oly tartalomdús imáját:

„Isten, ki akartad, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus testének és vérének titka velünk maradjon, add nekünk kérünk, hogy jelenlétét úgy tiszteljük a földön, hogy látásának örvideni méltók legyünk a mennyben. Ugyanazon a mi Urunk Krisztus által. Amen.”

¹ Mt. 1, 23. — ² Mt. 26, 26. 28. — ³ Lk. 22, 19. — ⁴ Mt. 1, 23. — ⁵ Bölcs. 16, 20. — ⁶ Jn. 6, 49. — ⁷ Jn. 51, 52. — ⁸ Jn. 6, 56. — ⁹ Jn. 6, 58. — ¹⁰ Jn. 6, 64. — ¹¹ Kor. 11, 30. — ¹² I Jn. 4, 16. — ¹³ V. ö. Mk. 10, 51.

II. „EZT CSELEKEDJÉTEK AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Ime tehát a búcsúzó Üdvözítő emléket állít magának, mert jól tudta, hogy mily kegyetlen hatalom bennünk a felejtés. Míg a tárgyak, személyek jelen vannak, gondolunk rájuk, szeretjük azokat, de amint az idő és a tér közénk és közéjük tolakszik, elhomályosodnak és szétfoszladoznak előttünk. Pedig mennyire szeretnénk azok szívében és emlékében tovább is élni, akiket kénytelenek vagyunk elhagyni! Nem tudunk beletörődni, hogy végképen elfelejtsenek minket. Azért igyekszünk valami emlékről gondoskodni, amelyet hátrahagyunk. Ki az közülünk, aki teljesen jelöletlen sírban akarna szunnyadni? „Állj te itt — mondjuk szinte annak a márványnak — s hirdesd az utókornak, hogy valaha itt jártam...”

Ámde alig múlik el néhány évtized, legfeljebb évszázad és a kőről lekopik az írás, kidúl az oszlop, a kereszt s nem tudom hová kerül. Sőt nemcsak az emlékem enyészik el, hanem még a helyecs-kémet is a temetőben újabb jövevénnel kell megosztanom, vagy neki átengednem . . . De nemcsak a szerény sírkeresztnek, hanem még a hatalmas emlékműveknek is előbb-utóbb ez lesz a sorsuk.

Tudta ezt jól az Úr Jézus is . . . Mielőtt tehát eltávozott volna, maradandó emlékről akart gondoskodni. Nem tudta volna elviselni, hogy Őt is csak elfelejtésék. Ámde minő emléket állított magának az örök Szeretet, amely egyben mindenható is? A tévmentes feleletet erre a kérdésre nem annyira az ész, hanem kinek-kinek a tulajdon szíve adhatja meg. Mondd csak te jóbarát, hitves, jegyes, vagy édesapa, anya, minő emléket hagynál *te* szeretteidnek, ha te mindenható volnál?

Nemde a szíved, amely nem csal meg soha, azt sugallja neked: Ó! Ha én mindenható volnék, egyszerűen nem válnék meg azoktól, akiket szeretek. No lám, amit te, bár kívánnád, de nem tudsz megtenni, mert nem vagy minden-

ható, megtette az örök Szeretet, amely egyúttal mindenható is. Önmagát hagyta emlékebe. „Ime én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig.”²

AZ EMLÉK ÉRTÉKE

Ki ne tudná, érezné, hogy nem minden emlék egyformán értékes?

KI ADJA?

Sok függ először is az emléknél attól, hogy *ki adja azt?* Mikor 8 éves ideális házaselet után a szerencsétlenül járt ifjú *Chantal* báró hitvesétől, Franciskától búcsúzott, kevéssel végpercei előtt lehúzta ujjáról a gyűrűt és visszaadta annak, akitől kapta, szent hitvesének: „Tartsd meg ezt — szólott — az én emlékemre. Légy hozzám hű síromban is, amint életemben hű voltál.” Oh, mily drága volt Franciskának ez az egyszerű, kevés értékű kis aranygyűrű! És mégis mikor egy szegény a szent özvegytől alamizsnát kért s nem volt egyebe, lehúzta az ujjáról a gyűrűt, nagylelkűen lemondott róla, odaadta. Mi tette ezt az áldozatot oly hősiessé? Bizonynal nem az anyagi érték, hanem az az eszményi

becs, amelyet a férje iránti leggyengédebb érzelmek kölcsönöztek az egyszerű gyűrűnek. *Ki adta ezt a gyűrűt?*

MIT ADI

Az emlék aztán annál becsesebb, minél többet adunk általa *önmagunkból*.

XVI. Lajos éppen indulóban van a börtönből a vérpadra, amikor hűséges szolgája, Cléry előtte térdreborul és zokogva búcsúzik urától. A király elfogódottan körütekint, mit is adjon emlékebe neki? Arany-ezüstje már nincs. De ha volna is, akkora hűséget, aminőt Cléry tanúsított iránta, anyagi értékkel megfizetni nem lehet. Fejéhez kap tehát, kiszakít megöszült hajából egy fürtöt és azt nyújtja neki.

Adhatott volna-e szebbet és többet? És mégis, a szív még többről és nagyobb-ról is ábrándozik. Ha tőle függne, ennél is többet adna, odaadná önmagát. Ezt csak Jézus tudta megtenni.

Gyönyörű lett volna, ha hátrahagyja nekünk jászolát, bölcsőjét, hiszen az imádandó testét érintette. Avagy kereszt-jét, amelynek fáját tulajdon vére pirosra festette. De mindez Szívét ki nem elé-gítette. „Vegyétek emlékebe ezt... Ez

az én testem, ez az én vérem, ez én magam vagyok, aztán egyetek meg, igyatok meg, hogy ez a szent emlék veletek összeolvadjon, bennetek örökké megmaradjon.”

Ámde ekkora gyengédségért, ekkora áldozatkészségért, ennyi szeretetért mi a felelet?

„LEGYETEK HÁLÁSAK!”³

Első felelet kétségtől a hála. A szent szöveg szerint az Eucharisziát szerző Krisztus előbb „hálát adott”.⁴

Én édes Jézusom! Te adsz még hálát? Ha nem hinném istenségedet, kételkedném abban, vajjon úgy láttad-e, oly világosan az előtted álló jövőt, mint ahogyan mi látjuk a mögöttünk lefolyt 2000 éves multat?

Mi látjuk, tudjuk a történelemből, sőt a tapasztalásból, hogy mennyi közömbösséggel, tiszteletlenséggel, sőt szentségtöréssel viszonzták ezt a te óriási, nagylelkű ajándékodat a hálátlan emberek. Hányszor tagadtak meg Téged, hányszor tiportak erkölcsileg, sőt fizikailag a sárba! És még a hűségeseinkben is

mennyi a hűvösség és a figyelmetlenség irántad! Te mindezt láttad előre?

És még Te adtál hálát, hogy ezt a nagy jótéteményt nyomorult, szegény teremtményeiddel gyakorolhatod?

És ha ez így van, minthogy valóban így van, ám akkor nem kell-e *nekünk* is olvadozni a hálától? Vajjon sokat tesznek-e azok a szentségimádó szerzetesek, szerzetesnők, akik szinte fel sem kelnek térdükről, hanem örökimádást végezve hálálkodnak Neked?

Megpróbálom én is, legalább most az egyszer, de amúgy igazában Neked hálálkodni. De minthogy erre magam oly gyenge vagyok, ám úgy teszem azt, mint Szent Gertrud: „*cum affectu totius universitatis*”, vagyis az egész mindenség érzületével, amelyet én, az értelmes teremtmény mintegy képviselek.

Az egész teremtésből kell tehát az érzelmeket kiolvasnom, magamba olvasztanom, amelyek mintegy bennem ébrednek öntudatra. Ez egyébként a Teremtő eredeti, örök szándéka is...

„Mennyi szeretet ömlik el a tavaszon, mikor a tél merevsége lazul, ébrednek a természet titokzatos erői és mindenütt új élet fakad. Mikor a dombok bárso-

nyos szépségbe öltöznek és az ifjú gyeppek, az erdő májusi zöldje, mint fejedelmi palást borul a hegyek vállára!

Vagy amikor az Úr a földeken esőt hullatva jár, mikor csíráztatja a vetést, ezt az évente visszatérő csodálatos kenyérmegújulást!

Mennyi szeretetről beszél az est, az alkonyi harmat, amelyben éjtszaka fürdik a rét, az erdő!

És a hanyatló fénykorong a csendes órán, mikor hatalmas színekamrájából az ég alján hosszú sávokban göngyölíti ki bíboros, violás, tüzes-aranyos fátyolszöveteit és végül a felhőpárkányok mögé hanyatlik le izzó ábrázatával!

Minő törtetés a fűben, a vetések növekedésében, a rügyek duzzadásában! Micsoda félelmetes erővel húzza fel a nap a bokros sűrűből az erdőnek törzsökös óriásait, hogy kinőjenek onnan és beágazzanak az égnek kék teljességébe!

Mennyi mozgás a szelek, viharok járásában, villámok vonaglásában, az ég méltóságos morájában, a záporok susogásában, a kavargó hópelyhek karácsonyi táncában!

Mennyi lendület a futó pataokban, az

Alpok zuhatagaiban, a Nílus árjának széles ritmusú lüktetésében!

Mennyi a tengerek örök nyugtalanságában és a földnek és csillagoknak szédítő forgásában!

Hogyan vonul a madársereg a földeken, tengereken át feltartóztathatlanul! A vágy hajszolja őket messze, messze...

Mennyi megindulás, mennyi félelmetes szenvedély a világtörténet eseményforgatagaiban, a népek élet- és szellemáramlásaiban, a háborúk szörnyű indulataiban!

És az érzések és szent szenvedélyek minő túláradása a boldogok csarnokaiban, ahol mint a Zsoltáros mondja: „A folyó árja örvendezteti meg az Isten városát.” (Prohászka.)

A teremtésnek mindezt a lendületét kell magunkba valahogy beolvasztanunk és így „ex affectu universitatis”, a mindenség érzületével, az ámulat, a csodálat, a megdöbbenés, a felszállás és megsemmisülés érzetével kell az Eucharishtiában jelenlévő, minket rettentően megközelítő Istenségnek hálálkodnunk, Őt imádnunk, áldanunk.

*Véghetetlen Istenség,
Szerető nagy kegyesség!
Az oltáron velünk áldjon
Tégedet a föld és ég.
Ó! mennyei seregek,
Velünk egyesüljetek,
Tiszta lelkek az Istennek
Irgalmáról zengjetek.
Nap, hold, fényes csillagok,
Imádságra gyűljatok.
Hitünk fénye Őt dicsérje,
Kit ragyogva áldotok.*
(Tárkányi)

ISTENI NEFELEJTS

Amde Jézus nemcsak hálálkodott, hanem kért is. „*Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.*”⁵

Nemcsak isteni parancs ez és isteni felhatalmazás, amelynek köszöni a papirend és a szentmisék milliói létüket, hanem *gyengéd kérés is.*

Mintha azt mondaná az Úr: „ne felejtsetek el engem!” És vajjon lehetséges volna az, hogy én Őt órákon, napokon, sőt heteken keresztül elfelejtsem?!

Ennek nem szabadna megtörténnie, sőt ha eleven bennem a szeretet, nem is történhetik meg.

Reggel majd reá emlékeztet engem a

hajnali harangszó, amely az Úr házából, az eucharisztikus Jézustól hoz nekem üdvözlést, majd a reggeli harang, amely a szentmisére és szentáldozásra s az ezzel kapcsolatos szentségimádásra juttat el hozzám meghívót.

A déli és esti harang, legkevésbé az Úrfelmutatás harangja sem száll felém üresen. Valami édes, titkos üzenetet hoz nekem Szerelmesemtől a szellők szárnyain.

De napközben is, talán minden óraütés eszembe juttatja, hogy keresztül a falakon, talán keresztül tereken és utcákon egy szerető szem kíséri minden léptemet, sőt figyelérem és szívem minden moccanását.

Ó! Mily édes ily emlékekkel töltekezni, ily isteni légkörben élni! Megtehetem! Miért is ne tenném? És akkor mily derűs lesz a naplemente. A boldog halál nem lesz egyéb, mint a test bilincseiből kibontakozó léleknek az Úr karjaiba való borulása. És mily szép és dicső lesz az örökkévalóság, amikor végre teljességbe megy, amit Szent Tamás oly meghatóan kér:

*Jézus most csak arcod fátylát láthatom,
Kérlek, add meg nekem, mire szomjazom:
Boldogan láthassam egykor színedet,
És dicsőségedben dicsérhesselek. Amen.*

¹ Lk. 22, 20. — ² Mt. 28, 20. — ³ Col. 3, 15.
— ⁴ Lk. 22, 19. — ⁵ Lk. 22, 20.

III. „MIKÉPEN LESZEN EZ?”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Vannak a földön homályos barlangok, amelyekből ismét még mélyebbekbe, sötétebbekbe lehet hatolni. Itt ismét újabb és újabb mélységek tárulnak fel... és ki tudja, hol a fenekük?

Ilyenek a hit titkai a gyenge, emberi értelemre nézve. Léteznek, vannak, de ki lát a mélyükre? Emberi szem és értelem soha.

De vannak, bizonyosan vannak.

Ilyen a legméltóságosabb Oltáriszentség titka is.

Az, hogy az Oltáriszentségben Krisztus jelen van, oly bizonyos, mint hogy nap süt az égen. Hiszen Krisztus kezeskedik róla.

*Szám, kezem, látásom Benned fennakad,
Bizton hitem mégis hallásból fakad,
Hiszem mind, amit szól Istennek Fia,
Nincs igazabb, mint az Igazság szava.*

(Szent Tamás)

Amde mikor felmerül a kérdés: „Miképen leszen ez?” Akkor nincs egyéb hátra, mint földreszegezett homlokkal lefizetni a hitnek szent adóját és elnémulni, hallgatni. Így tettek már keresztény őseink is, köztük annyi lángelme. Így énekeltek már századokkal előbb katolikus honfitársaink:

*Ne törd magad, ó én lelkem e nagy titkos
[Szentségnél.
Ne fáradozz, ó én elmém az angyalok étkénél.
Hidd el, itt az Úr Isten, hatalommal, felséggel,
Emberséggel, egységben testével és vérével.]*²

De ez a titokzatos homály éppen nem zavarja az elmét. Sőt fokozza annak áhítatát. Az ész nem is kívánná többet tudni, mint amennyit Isten megmutat neki. A homály, a titok csak arról győzi meg, hogy amit imád, az igazán isteni. A homály, a rejtély csak fokozza lelkiszomját, éhségét és egyben ki is elégíti. Valahogyan azt tapasztaljuk, amikor az oltár zsámolyára térdelünk, amit Szent Ágoston oly fenségesen fejez ki: „Lelkünk boldog az igazság ölelésében, amikor az igazságnak titokzatos, zengzetes és ékesszavú hallgatása kedélyünkbe süllyed.”³

Amde, ha a titokzatos barlang legmélyébe nem is tudunk s nem is akarunk hatolni, de körültekinthetünk legalább annak nyílásánál és megfigyeljük, tanulmányozzuk, amit Egyházunk és a katolikus teológia nekünk az Eucharisziáról el tudnak mondani.

Egyházunk mint hitágazatot tanítja, amit tehát mindenkinek, aki katolikus akar maradni, hinnie és vallania kell, *hogy Jézus Krisztus az Oltáriszentségben igazán, valóságosan és lényegesen van jelen.*⁴

Ebben az oly szabatos kijelentésben az igazságok és következtetések egész kincstára rejlik. Bontogassuk hívő, imádkozó, engedelmes lélekkel...

KRISZTUS AZ EUCHARISZTIÁBAN IGAZÁN VAN JELEN

Tehát az igazi Krisztus, éspedig elevenen. Az a Jézus Krisztus, aki Szűz Máriától született, köztünk látható módon 33 évet töltött, aztán szenvedett és meghalt. Aki felment az égbe és ott ül az Atya jobbján, mígcsak el nem jön ítélni és aztán az igazakat örökre boldogítani és a kárhozottakat örök pokollal büntetni.

Micsoda élményt jelent tehát a katolikus emberre az Oltáriszentség! Tehát én ma is megközelíthetem az igazi, eleven Krisztust. Megközelíthetem egy lépésnyire, egy arasznyira, sőt, ó egek! a mennyország Királyát, a mindenségnek, a tengernek, a csillagtábornak Uralkodóját és Birtokosát kezemben tarthatom, ránézhetek, ajkamig emelhetem és számba vehetem és lenyelhetem és míg a színek tartanak és fel nem oszlanak, Neki bensőmben hajlékot szerezhetek. Ámde, amikor én kezembe veszem, amikor rátekintek és a hit éleslátásával a színek fátylán keresztül szemlélem, Ő is viszont testi szemével is lát-e engem? Mikor szólok Hozzá, beszélek Vele, meghallja-e hangomat testi fülével is? Mint Isten kétségkívül lát és hall engem, de lát-e, hall-e érzékileg, mint ember is? A dogma itt hallgat, mert erről nem beszél a kinyilatkoztatás, de hallgassuk meg az Egyház tiszteletreméltó tudósait.

Suarez így vélekedik:

„Nem jár nehézséggel feltenni, hogy Istennek hatalma által az Oltáriszentségben Krisztus Urunk külső érzékei,

szeme, füle úgy működik, mint mikor apostolai közt volt.”

Lessius pedig azt mondja:

„Nagyon valószínű, hogy Krisztus isteni hatalmánál fogva, testi szemével is látja a papot, a többi jelenlevő személyekkel együtt és hallja szavukat. Minthogy ugyanis Krisztus Urunk e Szentségben testileg jelen van velünk, (ez hitágazat!) illő, hogy így is kapcsolatba léphessen velünk s ne legyen ott alvó, vagy halott módjára.”

Viva bíboros a középkori skolasztikának hitét úgyszólván egybefoglalva állítja:

„Hihetjük, hogy Krisztus Urunk az Oltáriszentségben szemét természetes módon használja, hogy lásson mindent, ami az oltár közelében történik. Különben holt tárgyhoz, vagy kőhöz volna hasonlatos, ami Krisztushoz méltatlan volna.”

Oh! ha ennek eleven tudata bennünk megvolna, beh másként közelítenők meg az oltárt és a szentségházat! Meny nyivel több hittel, bizalommal és tisztelettel! Ámde, „*hogyan lesz ez*”? Hogyan lehet a 33 éves, eleven férfiú, az Isten-ember, Jézus Krisztus igazán je-

len a porszemnyi ostyában, cseppnyi borszínben?

Elmondunk itt erről egyet és mást. Hiszen minket minden érdekel, ami az Úr Jézusra csak vonatkozik.

Az Úr Jézus tehát az Eucharishtiában *szentségi állapotban* van jelen.

Mit tesz ez? Ez annyit tesz, hogy a kenyér és bor *színe alatt rejtezkedik*. Amikor a pap a kenyér és bor felett az átváltoztató szavakat, Jézus parancsára, a papszenteléskor kapott csodálatos hatalmával elmondja, a kenyér és bor lényege megsemmisül, hogy Jézus Krisztus lényegének adjon helyet. (Átlényegülés!) A kenyérből és borból csak azoknak érzékeink alá eső tulajdonságai, tehát a külső alak, íz, szag, súly stb. maradnak meg. Szóval a *látszat*, a *szín*. A szín, a látszat pedig sokszor csal. Itt is csal. Mert nincs már itt kenyér, bor, amelyekre pedig a jelenlevő, megmaradt színekből következtetni lehetne.

Mint szépen énekli Szent Tamás:

*Agazatja szent hitünknek:
Testté, vérré lényegülnek
Bor s kenyér, mi volt előbb.
Színében bor és kenyérnek
(Jel csak ez, de más a lényeg)
Drága nagy jók rejlenek.⁵*

S ha még mélyebben merünk kémlelni és kutatni, szent hitünköt az tanuljuk, hogy Krisztus a kenyér és bor színe alatt *kiterjedés nélkül van jelen*, tehát úgy, ahogy a szellemek szoktak a térben jelen lenni. Azért mondja Urunk már kafarnaumi ígérete alkalmával, hogy „*szellem az, ami élte*”.⁶ Körülbelül úgy van tehát jelen Krisztus a térben, mint ahogy a szellemi lelkünk a testünkben. Amint a lelkünk is, ameddig csak az élő testünk kiterjed, tehát annak határain belül, egyszer s egészen és minden porcikánkban is egészen van jelen, éppen úgy Krisztus is, ameddig csak a színek határolják, jelen van egyszer s egészen és minden részecskében egészen. Miért is, ha széttöröm, osztom a szent Ostyát, nem osztottam Krisztust, aki minden részecskében egészen van jelen. Azért énekli oly szépen Szent Tamás:

*Aki veszi, meg nem osztja,
Meg nem töri, nem szakasztja.
Mindenek épen veszik,
Veszi egy és ezrek részik,
Mind egyenlőn kapja részit,
Mégis: nem fogyatkozik.*

Amíg azonban a lelkünk a test hatá-

rain túl *sehol* másutt nincs, addig az Úr Jézus teste, vére, lelke, Istensége *mindenütt* jelen van, ahol csak az Eucharisztia létezik. Tehát jelen van a világ minden szentmiséjében, minden tabernákulumában.

Ámde hogyan létezhetik igazi test, igazi anyag kiterjedés nélkül? Szellemies módon? Mi tartja fenn a színeket, az ízt, színt, alakot, holott nincs ott kenyér sem bor? Hogyan lehet jelen egy és ugyanazon test egyszerre számtalan helyen? Hogyan történhetik meg, hogy míg egyik helyen a szent színeket és így bennük Krisztust mozgatják, másutt, ugyanakkor Krisztus nyugszik a szent kehelyben? Itt áldoztatnak vele, amott, mint kitett Szentséget imádják?

Erre csak egy a feleletünk. Minthogy semmi észbeli ellentmondást mindebben bizonyítani nem lehet, tehát nincs itt semmi olyan, ami Isten *mindenhatóságát felülmúlná*. A többi a szerető, végtelen hatalomnak dolga. Részünkről nincs más hátra, mint őseinkkel Előtte térdre hullva, hittel vallani:

*Leborulván áldlak, láthatatlan Istenség,
Kenyér és bor színben elrejtezett emberség,*

*Noha itt nem láthat, meg nem tapasztalhat
Az emberi gyengeség.*

*Isteni erődet elrejtéd a keresztfán
Testi gyarlóságnak homályával takarván;
Itt emberi tested előttünk elrejtéd
Színek alatt titkolván.*

*Noha Szent Tamással sebed helyét nem látom,
Uram, igaz hittel jelenléted megvallom,
E vallásban tarts meg, szent Színedet add meg
Égben egykor meglátnom.¹*

Csupa csoda, a csodák egész összfogalata! Nem hiába nevezik tehát az Eucharishtiát „csodálatos Oltáriszentségnek”.

**KRISZTUS AZ OLTÁRISZENTSÉGBEN
VALÓSÁGGAL JELEN VAN**

Ezzel Egyházunk azt akarja mondani, hogy Krisztus Urunk igazi teste és vére nem jelképezve van csak jelen az Eucharishtiában, nem azért van ott, mert mi azt így hisszük, nem azért, mert mi ezt így gondoljuk, képzeljük. Nem a hit helyezi Őt oda, hanem hitünkől, elgondolásunktól egészen függetlenül rejt magát a pap szavára a kenyér és bor színe alá és marad köztünk, míg csak az imáadásraméltó színek Őt hordozni,

jelenteni tudják, szóval míg fel nem oszlanak, meg nem romlanak.

Ha tehát senki más nincsen jelen a templomban, leszámítva a szent angyalokat, kik bizonynal állandó szentségimádók, mégis Ő, az isteni Személy, ott van. Erre emlékeztet az örökmécses. Urunk szent remeteségében ott, szívünk helyett lobog, azt helyettesíti.

Luther Márton, aki nagyon hajlamos volt arra, hogy Krisztus valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben elvesse, megtagadja, miért is az Úr Jézus szavait sokat csűrte-csavarta, végre is legyőzve a túlságos világosság által egy lázas éjtszaka után abban állapotodott meg, „no jól van, legyen jelen Krisztus az Oltáriszentségben, de csak hitünk által, s csak is a vétel pillanatában.” Sajnos azonban, mikor magát az egyházirend szentségét is elvetette, ezzel szerencsétlen utódait a kereszténység legnagyobb kincsétől, az Eucharisziától is egyáltalán megfosztotta, nem lévén papságuk, mely azt nekik adhatja. Ugyanily szerencsétlenül járt a kálvinizmus, amely az Oltáriszentségben csak jelképet lát. Mi pedig hálálkodjunk, hogy számunkra a kato-

likus papsággal ez a mérhetetlen kincs, az Eucharisztia is átöröklődött.

Azért mi is jelentsük ki, amit az Oltáriszentség beígérése után Péter mondott Jézusnak: „Uram! Kihez mennénk? Az örök élet igéi Nálad vannak.”⁸

KRISZTUS AZ OLTÁRISZENTSÉGBEN LÉNYEGESEN VAN JELEN

Ezzel pedig Egyházunk azt akarja kifejezni, hogy az Eucharishtiában az egész Krisztus, *elevenen* lévén jelen, ott találjuk mindazt, ami csak Krisztus lényegét, valóját teszi, alkotja. Mi volt és mi ma is Krisztus és mi lesz örökké? „Igazi Isten és igazi ember.” Mint Isten, a Szentháromság második Személye, aki tehát idevonja jelenlétével az egész Istenséget, tehát magát a Szentháromságot. Mint ember birtokolja mindazt, ami csak a valóságos ember alkotó részét teszi. Van tehát emberi lelke és emberi teste. Lelkének, testének megvanak mindama képességei, tulajdonságai, amelyek nélkül ember nem létezhet. Van tehát Szíve! Az isteni Szív tisztelete tehát az Oltáriszentséggel a lehető legbensőbb összefüggésben van. Bizony-nyal éppen ez adja meg az Oltáriszent-

ség kultuszának azt a mérhetetlen édes-
séget, amelyet mindazok tapasztalnak,
akiket az Úr az Ő titkaiba beavatni méltóztatik. Kiérzik ez már ősi magyar énekeinkből:

*Ó áldott szent Istenem az Oltáriszentségben:
Édes Jézus!
Téged szívem úgy kíván, Tégedet én lelkem vár:
Édes Jézus! Édes Jézus!
Ó! lelkem, szent Jegyesem! Méltán kiki sze-
[ressen,
Téged Jézus!
Minden kincset megvessen, csak Tégedet ke-
[ressen.
Édes Jézus! Édes Jézus!
Maradj nálam kevéssé, Tedd szívemet édessé,
Uram Jézus!
Am tégy engem semmivé, csak szívem tedd
[Tiéddé,
Édes Jézus! Édes Jézus!"*

Befejezésül imádkozzuk át magyar Bossuetünknek, Prohászka püspöknek gyönyörű szavait, gondolatmenetét, amelyet az Énekek Énekének mélységes értelmű szavai kapcsán sző:

„A házunk fala mögött áll, benéz az ablakon, nézdel a rácson által.”¹⁰... „Bár hitünk lángoló (az Eucharishtiában), de tudásunk (róla) csekély, olyan mint a fonál, amelyre cukorkristályok ülnek. És így az egész kicsiny ismeretsugárra

felgyűlhet lelkünk minden édessége, istenszeretetünk minden, meleg megindulása.

Milyen határtalanul jó a léleknek, ha ezt elérte.

Mily szegény, akinek ezt nélkülöznie kell.

E szeretetlángoknak, eleven szeretetlángoknak gyúpontja az Oltáriszentségben rejtelkedő isteni Szív...”

Majd ezután a nagy püspök tovább elmélkedve így folytatja:

„Ó, fonjuk be ezt a rácsos ablakot (a tabernákulum ajtaját) szeretetünk kúszó rózsáival.

Álljunk, várjunk, könyörögjünk az ablak előtt, hogy ránk nézzen az Úr, hogy szóljon hozzánk, hogy magához emeljen Ő, aki ott áll a rács mögött és oly közel van, oly mondhatatlanul közel, akárcsak szájának leheletét éreznők és csókját fogadhatnók...

Ó! ez a Krisztus-közelség tropikus vidéke!

Itt forrók a szívek, mert itt van az Úr. Itt hív. Itt vár. Itt él. Itt lép ki a történelem kereteiből, hogy időtlenül, minden időkön át lelkünk tápláléka legyen.

Itt ver a Szíve, itt szól az ajka. Hangtalanul, szóltalanul beszél és lelkem issza suttogását, hogy egészen elvesszen a szeretetében.

Itt van az Isten egészen és ez, éppen ez kell nekem.

Nem elég csak hitben egyesülnöm vele, csak hitben bírnom Őt. Nekem *valóság* kell.

Nem tudok nyugodni, míg el nem érem, át nem karolom. Bele kell ömlenem. Semmi egvéb nem elég nekem.

A patak sem áll meg a parti virágnál, sem a hegyoldal fenyvesénél. Nincs pihenése a tengerig. Nem elég tudnom, hogy van tenger. Nem elég hinnem, hogy oda eljutok. Meg kell csókolnom azt a partot, el kell merülnöm abban az Óceánban. Amen.”

¹ Lk. 1, 34. — ² Bozóki énekeskönyv, 1797. — ³ De lib. arb. — ⁴ Trid. Sess. XIII. Cap. I. Denz. 874. — ⁵ Szent Tamás, Sik ford. — ⁶ Jn. 6, 64. — ⁷ Szent Tamás, Cantus cath. 1654. — ⁸ Jn. 6, 69. — ⁹ Lyra coelestis, 1695. — ¹⁰ Énekek éneke 2, 9.

IV. „DOMINE QUO VADIS?”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

„Domine, quo vadis?” „Uram, hová mégy?” Ez a neve annak az egyszerű, kis templomnak, amelyet néhány évtizeddel ezelőtt e sorok írója is, mint római zarándok meglátogatott. Ennek a sajtóságos elnevezésnek magyarázatát legendából és valódi eseményből össze-szótt kis történet adja, amelynek költői feldolgozása *Sienkiewiczet*, a lengyel író, a Nobel-díj nyertesévé tette, a „hal-hatatlanok” közé emelte.

Elmondjuk mi is röviden. Midőn az Úr Jézus az utolsó vacsorán búcsúzott, Péter apostol naívan felveti a kérdést: „Uram, hova mégy?” Felelé Jézus: „Ahova én megyek, oda te most nem jöhetsz utánam, de majd követni fogsz később.”²

Hogy mit gondolt Péter erre a vá-laszra, igazán nem tudjuk, de annyi bi-

zonyos, arra nem gondolt, amit az Úr Jézus azzal megjósolt neki. Majd később megérti.

Urunk mennybemenetele után, már mintegy 25 éve ült Péter apostol a pápai trónon, amikor Krisztus után 67-ben kitört a híres Néró-féle keresztény-üldözés. A hívek kérve-kérik az első pápát, hogy meneküljön, mentse életét a zsenge Egyház érdekében. Péter végre nagynehezen ráállott. Midőn azonban az Appiai-úton Rómából távozik, a hagyomány szerint (ahogy a vercelli-i Péter-akták beszélnek), találkozik a vele szembejövő, tehát az örök városnak tartó, keresztet cipelő Jézussal. Első meglepetésében Péter ajkára visszatér a kérdés, amelyet először az utolsó vacsorán kockáztatott meg: „Uram, hová mégy?” Mire az Úr szerető, komoly tekintettel azt válaszolja: „Megyek, hogy magamat Rómában újra megfeszíttessem.” Mint a villám cikázott át az apostol-fejedelem agyában a gondolat, nos, itt a pillanat, amikor Uramat — az ő ígérete szerint — követhetem. Nyomban visszafordult tehát és követi Mesterét a keresztfára, ahova vagy 30

évvel előbb Őt követni nem volt még neki szabad.

AZ ÁLDOZAT

Valahányszor szentmisére jövünk, mi is találkozunk Üdvözítőnkkel. Lélekben látom Őt, ahogy felszáll a Kálváriára. A Golgotát most az oltár képviseli. Én is szent csodálkozással, szinte megdöbbenve kérdem Őt: „Uram, hová mégy?” Hitem tévmentes sugalma, Egyházamnak, az ő szócsövének, ajka által azt feleli: „Újra, meg újra eljövök, hogy a keresztszent áldozatát „éretted és sokakért”, vagyis az élőkért és holtakért bemutassam”.

Egyházunk ugyanis az újítók zagyva tévelyeivel szemben a trienti szentszínaton utolérhetetlen nyugodt méltósággal leszegzi és hangsúlyozza az Ő ősrégi, Krisztustól átvett tanítását, hogy *a szentmise ugyanaz az áldozat, amelyet Urunk a keresztołtáron bemutatott.* Csupán az áldozás módja különbözik, amennyiben Krisztus keresztsáldozatát a szentmisében vérontás nélkül folytatja. A szentmise tehát valóságos engesztelő áldozat. Miért is,

amint a zsinat szépen mondja, „ha igaz szívvel, helyes hittel, félelemmel és tisztelettel, töredelemmel és bűnbánólag járulunk a kegyelem trónjához (a szentmise által), irgalmasságot nyerünk és kegyelmet találunk alkalmas időben való segítségre”.³

MI AZ AZ ÁLDOZAT?

Az áldozat Istennek, mint Teremtőnek, legfőbb Úrnak bemutatott ajándék. Ezt az ajándékot valamiképen leromboljuk, átváltoztatjuk, hogy ezzel jelképileg kifejezzük abszolút függésünket, sőt semmiségünket Urunkkal, Istenünkkel szemben. Különös jelentősége van főleg az áldozatnak, amióta az ember bűnbe esett. Azóta fokozottan és szinte ösztönszerűleg érzi annak szükségét, hogy Istent *áldozattal* kérlelje, engesztelje. Azt is valamiképen megsejtette az emberiség, amit Szent Pál hirdet: „*Vérontás nélkül nincs bűnbocsánat.*”⁴ A Szentlélek meg is adja ehhez a magyarázatot. „A test lelke ugyanis a vérben van, és a vért arra rendelték nektek, hogy engesztelést végezzetek vele lelketekért az oltáron.”⁵

A vértől várt az egész ókor tisztulást.

A pogány népek az oltárokat állati vérrel borítják, homlokukat vérrel jelölik meg, azzal kenik be házaik ajtajait. Az oltárok alá gödröt ásnek. Ebbe áll bele az áldozat bemutatója, hogy a vér rácsorogjon és így megtisztuljon.

Sőt oda hívogatták az elhúnytak lelkeit is, és azok *Homeros* szerint oly tömegekben tódulnak oda, hogy szorongatják az élőket is, úgyhogy karddal kell őket visszakergetni... Sőt eljönnek oda az istenek is, s ott megenyhülnek és ilyenkor meg lehet tőlük mindent nyerni.

Ez az ösztön, a véres engesztelés ösztöne, oly hevesen lép fel némely népénél, hogy az embervért, sőt saját gyermekeik vérének sem kímélik, ha netán az tudná az egek haragját kiengesztelni.

A *Druidák* azt hangoztatják: „Hacsak vétkes fajunk szennyét embervér le nem mossa, az istenek haragja el nem csitul soha.”

Az emberiségnek ez a homályos sejtelme nagy igazságon alapult. Azon az igazságon, hogy a bűn által megsértett isteni Felséget akár vér árán is *ki kell engesztelni*. És ha most végigtekintek a történelmen és szemlélem a szegény

bukott emberi nemnek tragédiáját, gyötrelmét, vergődését, siralmát, és epe-dését az elveszett paradicsom után, önkénytelenül feltáru előttem az az örvényes mélység, amelyet a bűn támasztott Isten és ember között.

Ebben a tragédiában, sajnos! talán nekem is jutott szerepem.

Talán már én is átéreztem azt az árvaságot, amelyet a bűn jelent, az éhséget és szomjat, amelyet az Isten elvesztése okoz. Én is éreztem már a vezeklés szükségességét. És ha nem is tudtam utánózni, de megértettem a Szentek véres vezekléseit... magukért és másokért... Szinte felfakad szívemből az 50. zsoltár mélabús akkordja:

„Könyörülj rajtam, Isten, nagy irgalmad szerint...

Hiszen, ha véres áldozatot kívánnál, bizonynyal megadnám, de Te égő áldozatokban nem leled kedvedet.

A töredelmes lélek áldozat az Istennek, a töredelmes, alázatos szívet, Isten, nem veted meg.”⁶

S mikor így könnyektől fátyolozott szemem felemelem, a szent kereszt fájára esik tekintetem. Azon látom csergedezni azt a vért, amelyre, Uram, Te

vágytál és vártál, amely egyedül kedves Neked, amely egyedül tud megengesztelni Tégedet, amelyet annyi állati és emberi vér csak homályosan jelképezett.

Ez a vér ontaték ki értem és sokakért, mindenkiért, az egész világért.

A KERESZTÁLDOZAT

Már mióta kívánczozott az Úr Jézus, hogy értünk drága vérét adja, utolsó cseppig kiontsa! „Keresztséggel kell megkereszteltetnem (t. i. a szenvedés és vér keresztségével) és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik”,⁷ mondogatja sokszor, sóhajtozva. Szíve állandóan ezt dobogta. El is árulja ezt, mikor szenvedése előestéjén kinyilvánítja: „*Vágyva vágytam* ezt a húsvéti vacsorát enni veletek, mielőtt szenvedek.”⁸ Majd aztán szent türelmetlenséggel szól: *Keljetek fel*, menjünk innét!”⁹ És ment a keresztnek elébe. Ment a vágóhídra a bárány, amely Pál szerint: „szent, ártatlan, szeplőtelen, a bűnösöktől elkülönített és fönségesebb az egeknél”.

Nézem aztán Uramat a kereszten.

Minő szépség ebben az össze-vissza tépett, zúzott isteni Áldozatban! Minő fenséges nyugalom, királyi méltóság, alázatosság, engedelmesség, szeretet, mekkora odaadás! Ó! ti kitárt karok, sebrózsás kezek, lehajtott fő, csókra nyújtott ajk, de mennyi lelket elbűvöltek már és gyujtottatok szerelemre!

A kereszt oltárának lábához járul azért az emberiség, hogy ráhulljon a vér és megtisztuljon. Odatódulnak a megholtak lelkei, ahogy Homeros is sejti... de senki sem csap szét köztük karddal, hanem szívesen látják ott őket... De leszáll maga az Istenség is, hogy gyönyörét lelje ekkora szeretetben, odaadásban... Elfogadja túl bő elégtételnek ezt az áldozatot. Többet nem kíván, nem is kívánhat. És megengesztelődve teszi le villámain, a nehez-
telés felhőzete arcáról elvonul.

Ott áll már a keresztfa a világ közepén. Ez a centrum. Mind előtte, mind utána rátekint az emberiség, általa remél és nyer bocsánatot és üdvöt, „mert egy áldozattal mindörökre tökéletessé tette azokat, akik meg akarnak szentelődni.”¹⁰

Én pedig mi egyebet tehetnék, mint

hogy hálálkodom neked, Uram, s magyar keresztény őseim ajkáról ellesett énekkel magasztallak:

*Szeretlek szép Jézus, mert fölötté jó vagy,
Minden szeretetre bizony Te méltó vagy,
Jóvoltod s irgalmad a bűnöshöz oly nagy.*¹¹

A SZENTMISEÁLDOZAT

De akkor nem elég-e áldozatnak a kereszt? Mindenesetre elég. És nincs egyébre szükségünk. Nincs is több áldozat. A szentmise csak a keresztáldozatnak, mondhatnám, értékesítése. És ezt nagyon bölcsen rendelte így az Isten.

Áldozatra ugyanis, mint a legnagyobb és legmagasztosabb istentiszteletre, minden vallásnak szüksége van. Az egyetlen igaz és jogosult vallás, a katolikus, sem nélkülözheti azt. Ámde, mily áldozatot rendeljen Isten a legistenibb, befejezett tökéletességű vallásnak, a katolikusnak? Adta a *legistenibb* áldozatot, amit csak adhatott. Elrendelte a keresztáldozat szüntelen való bemutatását, vérontás nélkül a szentmisében.

Már századokkal Krisztus eljövetele előtt erre az áldozatra vágyik az Úr, mint gyönyörűségének netovábbjára.

Szinte eldicsekszik azzal égne, földnek, hogy mily öröm vár őreá a világ végiglen. „*Hiszen napkeltétől, napnyugtáig, nagy az én nevem a nemzetek között és minden helyen tiszta eledeláldozatot* áldoznak és mutatnak be nevemnek. *Bizony nagy az én nevem a nemzetek között.*”¹² E szavak, mint a trienti szent zsinat is tanítja, másra, mint a szentmisére nem vonatkozhatnak.¹³

Ez a profécia, amely költőileg oly szép és magasztos stílusban van írva, minő képet göngyölít ki szemünk előtt! A mennyei Atyának felujjongása ez, és dicshimnusa az újszövetség felséges áldozatára.

Örömkitörés ez a mennyei Atyában, jubilálás, diadalszózat, amelynek echóját egyik század a másiknak adja át. *Honnan ez a végtelen öröm Istenben magában?*

Isten, aki a mindenséget a saját dicsőségére teremtette, a szentmisével új világkorszakhoz ért. Most már van *isteni* imádója, van Isten, aki Őt engeszteli, kérleli és magasztalja. Van Isten, aki szinte a semmisülésig hódol előtte és

elismeri az Ő mindenekfeletti méltóságát, bölcsességét, hatalmát...

Ami pedig a szentmiséből a legédesebb és legkellemesebb illatot árasztja az ég felé, ez az *áldozatos szellem*, amely itt is ugyanaz, mint amelyik a keresztáldozatot áthatotta. Nem csoda! Hiszen ugyanaz a *Szent Szív* rúgója mind a kétféle áldozatnak.

Mily nagy és hősies volt ez az áldozati szellem a keresztfán, amikor az Atya az Ő kedves Fiától, oly mérhetetlenül sokat kívánt, amikor a fiúi engedelmesség Urunknak életébe került és oly csúfos és kínos halál elé állította! És mégis mily gvermekded bizalommal és meghittten ajánlja lelkét, a legdrágábbját, egyetlenét az utolsó pillanatban Atyja kezébe...

Mily drága volt ez a hódolat Isten előtt, mikor azt tulajdon Egyszülötte mutatta Neki be! Ime ugyanez a szellem lengi át a szentmisét. Mintha csak hallanám, amint a kenyér színe által takart isteni mélységekből előtörne a titokzatos hang: „Istenem, mindenem!” „Neked élek, Neked halok újra meg újra!” „Atvám, a Te kezeidbe ajánlom lelkemet.”¹⁴

Aztán, mikor lefödöm a kelyhet, a szerelem feneketlen örvényeiből száll fel a titokzatos hang, amelyet csak a lélek hall meg: „Atyám, bocsáss meg nekik!”¹⁵ Hallgatódzom, ahogy a jámbor Emmerich Katalin tette éjtszakánként a temetőben a sírok felett, hogy kihallgassa a mélységekből felzokogó panaszos és kérő hangokat.

Ó, mily felhívás ez az eucharisztikus, áldozatos szellem ápolására magamban. Nekem is *kis ostyává* kell lennem. Igen! Kicsinnyé önmagam szemében és áldozattá. Így dicsőítem meg Istent és váltom meg Krisztussal a lelkeket. Ily lelkülettel rebegem Úrfelmutatás után:

*Most az Úr Krisztusnak drágalátos teste,
Itt felemeltetett szentséges szent vére.
A kenyér és bor színe alatt
Ez a titkos nagy áldozat.
Jézust magasztaljuk,
Szent! Szent! Szent! kiáltjuk.*

¹ Jn. 13, 36. — ² Jn. 13, 36. — ³ V. ö. Zsid. 4, 16. — ⁴ Zsid. 9, 22. — ⁵ Lev. 17, 11. — ⁶ 50. zsolt. 1, 18. 19. — ⁷ Lk. 12, 50. — ⁸ I.k. 22, 15. — ⁹ Jn. 14, 31. — ¹⁰ Zsid. 10, 14. — ¹¹ Énekeskönyv, 1797. — ¹² Mal. 1, 11. — ¹³ Sess. XXII. Cap. 1. — ¹⁴ Lk. 23, 46. — ¹⁵ Lk. 23, 34.

V. „PAP VAGY TE MINDÖRÖKKÉ MELKIZEDEK RENDJE SZERINT.”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Midőn Ábrahám pátriárka unokaöccsének, Lótnak érdekében, akit az elenség vagyonával együtt elrabolt, akcióba lépett s őt kiszabadította, mint diadalmas hadvezér 318 felfegyverzett szolgálja élén hazafelé indult Mambre völgyébe, hol akkor sátrai állottak. Ekkor egy epizód játszódik le, amelynek szinte világtörténeti jelentősége van, minthogy az Egyház hittanában és liturgiájában emléke örökre fennmaradt. A Szentírás így beszéli el, „Mikor *Kodorlahomor* és a vele volt királyok megverése után (*Ábrahám*) visszafelé tartott, kiméne eléje *Szodoma* királya a *Sáve* völgyébe, vagyis a *Királyvölgybe. Melkizedek, Sálem* királya pedig kenyeret és bort hozta eléje, *m e r t* a fölséges Isten papja volt és megáldá

Abrahámot. Erre Abrahám tizedet adott Melkizedeknek mindenből."²

Ebből a szócskából: „*mert*” azt a fontos következtetést kell levonnunk, hogy Melkizedek a kenyeret és bort nemcsak tápláléknak hozta, hanem egyben *áldozati tárgyaknak* is, *mert* pap volt. Ime tehát egy titokzatos alak lép fel, akinek származása egyébként teljesen ismeretlen, aki főpapja és királya „Sálem”-nek, a béke városának, amelynek helyébe később Jeruzsálem épült. Egy-szer csak feltűnik, áld és kenyér- s bor-áldozatot mutat be, aztán ismét a homályba vész. Kell, hogy mindennek mély jelentősége legyen. És csakugyan, mikor sok száz év múlva Dávid király, a koronás próféta, szent elragadtatásában a Messiást szemléli, így énekel róla: „Pap vagy te, *Melkizedek* rendje szerint.”³ Minthogy Melkizedekről egyebet sem tudunk, mint azt, hogy kenyeret és bort áldozott, *mert* pap volt, világos, hogy a Messiás is — szintén az *Ő rendje szerinti* pap lévén — ugyancsak kenyér- és boráldozatot mutat be. Maga Szent Pál is, a Szentléleknek ezen másik szócsöve, Krisztust vagy 6 helyen *Melkizedek rendje szerinti pap-*

nak nevezi, és pedig kétségkívül azért, mert amint a trienti szent zsinat is tanítja, igazi áldozatot mutatott be a kenyér és bor színe alatt.⁴

Ez tehát a tévmentes katolikus hitünk, amely él szent énekekben a népnek ajkán is. Így katolikus őseink mily megható szépséggel zengették:

*Üdvözlégý szép rózsá, lelkiünk orvosa,
Világnak szép napja, Melkizedekepáppja.
Kinek egy áldozatja az eget megnyitja
Ó világ Megváltója! Kegyelem adója,
Kígyó megrontója.⁵*

Minden áldozatnak három kelléke van. Minthogy az áldozat nem privát ajtatosság, tehát kell hozzá erre kijelölt, kiválasztott, felszentelt *pápp*, aki a közösség nevében jogosult a Magasságbeli elé járulni. Kell *tárgy*, ajándék, amit felajánlunk, végül *cselekmény* kell, amellyel az áldozatot bemutatjuk. Ez t. i. azáltal történik, hogy az áldozatnak felajánlott tárgyat átváltoztatjuk, leromboljuk. Így juttatjuk kifejezésre, hogy arról Isten javára lemondunk.

Minthogy a szentmise is valóságos áldozat, azért mind a három kelléknek benne is meg kell lennie.

Ugyanaz, aki volt a keresztfán.

Ha alamizsnát adunk s azt szolgálunk által juttatjuk a szegény kezébe, azért mégis csak a mi ajándékunk, amellyel szép és érdemes dolgot cselekedtünk. Még sokkal nemesebb a cselekedetünk, ha az alamizsnát — ahogyan ezt a „Szent Vince Konferenciák” tagjai ten-
ni szokták — magunk adjuk át, sőt visszük el a szegény viskójába, talán odujába.

Hogy te erre képes vagy-e, igazán nem tudom. Két dologról azonban biztosíthatlak, az egyik az, hogy az ilyen alkalmakkor úgy véletlenül kezedre hulló hálakönnyek jobban díszítik ujjadat minden gyémántgyűrűnél, szívedben pedig oly édes gyönyört ébresztenek, amelyhez a világ semmi öröme sem hasonlítható. A másik pedig, amit megjegyezni óhajtok, az, hogy volt nálad már sokkal nagyobb hatalom és méltóság, aki ezt megtette és megteszi milliomszor. Elhagyja királyi palotáját és leszáll ajándékkal teli kezekkel a mi kicsiny viskóinkba. Mert hiszen, én Istenem! mi a legfényesebb székes-egyház is a mennyországhoz képest,

mint odu és kunyhó. Aki ezt megteszi, nem más, mint a mi főpapunk Melkizedek rendje szerint. Mi ugyan, emberek, egyénileg talán nagyon gyarló papot látunk az oltárhoz lépni és ott tevékenykedni. Ámde ő csak kölcsönzi ajkát, kezét a mi igazi Főpapunknak, aki a szentmise tulajdonképeni bemutatója. Világosan elárulják ezt már a pap által kiejtett konszekráló (átváltoztató) szavak is. Nem azt mondja: „Ez a Krisztus teste”, hanem: „Ez az *én* testem”.

Ha a püspök, vagy maga a Szentatya megígérné, hogy érettem misézik, mily öröm és vigasz töltené el szívemet. Ámde nem a püspök, nem a pápa, hanem maga az isteni Főpap, az Isten Fia az, aki érettem naponként misézik! Milyen indító ok ez már magában véve is, hogy a szentmisére hétköznapi is szorgalmasan eljárjak.

MI AZ ÁLDOZATI AJÁNDÉK A SZENTMISÉBEN?

Az áldozati ajándék is a szentmisében ugyanaz, mint ami volt a keresztség-áldozatban: a mi Urunk Jézus Krisztus drágalátos teste és vére...

Ha Isten új és sokkal szebb világot teremtene számodra, mint a mostani és

azt ajánlaná fel neked ajándékba, bizonyly pompásan jellemezné az Ő nagylelkűségét. Ámde, amit minden szentmisében, mindenkinek s így tenéked is ad, sokkal értékesebb és magasztosabb ajándék, t. i. az Ő *feltámadott, megdicsőült* teste s vére szentségi állapotban.

Szegény leánykáról beszélnek, aki — csak hogy beteg édesanyjának némi meleg ételről gondoskodjék — az utolsó vánszorig mindent elhordott a zálogházba. Már semmi sem volt otthon... de mégis valami, amihez a kisleány, érzelmileg anyja után legjobban ragaszkodott. Ez az ő hajás babája volt.

Végre, sok küszködés után rászánja magát erre a hősi áldozatra. Kötényébe teszi s pityeregve állít be vele a zálogházba. Azok az urak ott ugyan már nagyon hozzászoktak a szívfacsaró jelenet-hez, de ez mégis szinte könnyekig meghatotta őket. Istenem! mekkora lehet ott a nyomorúság, ahol már erre kerül a sor! Összeadtak tehát néhány fillért a szegény nyomorgó család felsegélyezésére.

Ha Isten az egész mindenséget nekünk ajándékozná, ez csak oly csekélység

volna ahhoz képest, amit valójában a szentmisében ad, mint a kisleány hajás babája.

Minden oltárra, nemcsak a keresztfára illik a felírás: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta.”⁶

*... Ennél többet ki adna?
Nincs mód benne,
Ez az égi nagy jószág,
A teljes Szentháromság
Nagy kegyelme.⁷*

A FELÁLDOZÁS MÓDJA

Minden áldozatban valami, legalább jelképes elváltoztatásnak, lerombolásnak, destrukciónak kell lennie, hogy a teremtménynek a megsemmisülésig menő hódolata a Teremtővel szemben kifejezésre jusson.

Nézzük a tömjént. A parázson elveszti alakját, füstbe megy, fel van áldozva. Az ószövetségi áldozatokat is, a bárányt, a tulkot, a lisztet, a bort az emberre nézve használhatatlan állapotba helyezik, leölik, megégetik, a táplálék a tűzzel felemésztetik, a bor kiöntetik. A keresztfán is látjuk, mint lesz kioltva

a hóhér keze által az Istenember drága élete.

És a szentmisében miként megy végbe ez a feláldozás? Isten ments, hogy újra, meg újra merényletet kövessünk el Krisztus élete ellen. Itt tehát csak misztikus, jelképes destrukcióról lehet szó.

Ez, véleményünk szerint, amelyet sok tudós teológustól veszünk át, azáltal megy végbe, hogy a pap *két* szint konsekráál.

Mikor a kenyér felett elmondja „ez az én testem”, a kenyér Krisztus valóságos testévé változik. Az tehát, amit a pap kezében tart, a szent Ostya, Krisztus *teste*. A kehely pedig a konsekráció által Krisztus valóságos vérért tartalmazza. Igaz ugyan, hogy abban a testben ott van az egész Krisztus, hasonlóképpen a vérben is, de azért a szavak erejénél fogva, közvetlenül csak test és vér van jelen és marad. Így Krisztussal misztikus módon ugyanaz megy végbe, ami a kereszten történt. A testét a vértől elválasztották. A kereszten ez neki valóságos halált okozott. A szentmisében ez a halál misztikus módon ismétlődik meg. Azt mondhatjuk ugyanis, hogy azáltal, ami Krisztussal a szentmisében

történik, újra meghalna, ha nem volna halhatatlan. Meghal tehát vágyban, odaadásban, szíve-lelke szándéka szerint. És ezt megteszi értünk ezerszer és ezerszer. Meghal, amennyire megdicsőült állapotában csak teheti. Ez a lelki odaadottság, amely még hozzá oly elevenen állítja elé a kereszthalált, végtelenül jól esik a mennyei Atya szívének, s őt minden kegyelem kiárasztására hangolja. Minthogy tehát e szerint a szentmise lényege a test és a vér titokzatos szétvonásában áll, amely a dupla konszekráció által megy végbe, azért lehet csupán két színnel *misézni*. Azért kell, hogy a két szín az oltáron *egyszerre* legyen jelen. Azért érvénytelen a szentmise, ha azt véletlenül nem igazi borral, vagy nem igazi búzakenyérrel kísérelnék meg bemutatni. Mert így nem jelenítené meg csupán az egyik szín az ő kereszthalálát, teste és vére szétválasztását.

Ennek az elmélkedésnek gyümölcse pedig mi egyéb lehet, mint az igazán szívből fakadó, életreszóló, lelkesült odaadás: *Ó Jézusom, neked élek, ó Jézusom, neked halok, ó Jézusom, tied vagyok élve és halva.*

Mikor a jámbor *Kempis Tamás* azt kérdezte egyszer az Úrtól, mit tegyen, hogy a szentmisét méltó módon mutassa be, vagy hallgassa (mert hiszen a pap az oltárnál a hívőket, elsősorban a miséztetőket és jelenlévőket képviseli), az Úrtól szívében ezt a feleletet kapta:

„Miként én a keresztfán egykor kitárt karokkal, mezítelen testtel magamat bűneidért a mennyei Atyának feláldoztam, olyképen, hogy semmit sem tartottam meg magamnak, amit Isten kiengesztelésére oda nem adtam volna, éppen úgy kell neked is naponként a misében minden erőddel, minden hajlandósággal, amily bensőséggel megtenni tudod, önként szent és tiszta áldozattá válnod.

Mit kívánok én egyebet, mint, hogy te magadat nekem mindenestül átengedd? Ami kívüled van, arra én mitsem adok. Nem a te *ajándékod* kell nekem, hanem te *magad*.”

Ezt, igen, ezt jelenti „Ó Jézus, neked élek”.

Ó JÉZUSOM, NEKED HALOK

Ne tudj tehát mást, mint engem, az Eucharishtiában feláldozottat. Ne akarj mást, mint az én akaratomat teljesíteni. Ne kívánj mást, mint nekem tetszeni. Ne óhajts mást hallani, látni, mint, ami én előttem kedves, illő és szemérmetes.

Ó JÉZUS, TIED VAGYOK ÉLVE ÉS HALVA

Ha ilyen lelkülettel mutatod be, ajánlod fel, vagy hallgatod a szentmisét, akkor nemcsak éppen enyém, a te Jézusodé leszel, hanem lassanként belém olvadsz és az én mintám, formám szerint átalakulsz.

¹ 109. zsolt. 4. — ² Gen. 14, 17. 20. — ³ 109. zsolt. 4. — ⁴ Sess. XII. Cap. 1. — ⁵ Bozóki: Énekeskönyv, 1797. — ⁶ Jn. 3, 16. — ⁷ Amadé 1703—64.

VI. „TEKINTSETEK A MI HIT- VALLÁSUNK FŐPAPJÁRAI”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

IV. Orbán pápa udvarával éppen *Orvieto* városában tartózkodik (1263), s azon tünődik, tépelődik, vajjon az Úr-napnak ünnepét, amelyet lüttichi archidiákon korábban — főleg Julianna szent-életű szerzetesnő ösztönzésére — ott meghonosított, most már mint pápa, az egész Egyházra kiterjessze-e?

A Gondviselés ekkor segélyére sietett oly eseménnyel, amelyet a pápa méltán Isten ujjának tekinthetett.

Bizonyos német pap ugyanis útban volt Róma felé s az *Orvieto*val szomszédos *Bolsenában* meg szállva, másnap reggel az oltárhoz járult, hogy a szentséges áldozatot bemutassa. Midőn a szentmisében az áldozás előtt a szentostyát a kehely felett, az előírt módon széttöri, a legnagyobb meglepetésére, sőt rémü-

letére észreveszi, hogy élénkvörös vércseppek hullanak abból a kehelybe s a kendőre (korporáléra), amelyen az állott. Szent iszonyata, amelyet a megnyilatkozó természetfeletti ébreszteni szokott, nőttön-nőtt, mikor azt látja, hogy mindenütt, ahova csak egy-egy vércsepp hullott, a töviskoronás Krisztus-fő mutatkozik. Erre a szentmisét félbeszakítja, s a kelyhet a korporáléval együtt a sekrestyébe visszaviszi. Az útközben aláhulló vércseppek a templom kövezetének öt márványlapját is megpecsételik.

A pap erre nyomban *Orvietoba* utazik, hogy az ott tartózkodó pápa lába elé borulva, reszkető szívvel, remegő ajakkal beszélje el neki a vele végbe ment csodálatos eseményt. A pápa az orvietoi püspököt nyomban *Bolsenába* küldi, a kelyhet és kendőt ünnepélyesen *Orvieto* székesegyházába hozatja, hivatalos vizsgálatot indít és a csodát hitelesíti. Az ezüst tartóba zárt kendő napjainkig fennmaradt, s a nevezett székesegyházban köztiszteletben részesül. A bolsenai csoda méltó volt *Raffael* ecsetjére, s azt hiszem, egyetlen zárán-

dok figyelmét sem kerülte el, amikor a vatikáni képtárat megtekintette.

A legszebb emléke az elbeszélte csodának a kedves és fenséges Úrnap ünnepe, utolérhetetlen szépségű, bájos körmenetével.

A mi isteni főpapunk tehát olykor-olykor fellebbenti az ő inkognitójának fátyolát, s megsejteti azt a világra és örökkévalóságra szóló tevékenységét, amelyet a szentmisében állandóan kifejt. Sőt, mint *Bolsenában*, érzékelni is engedi értünk buzgó vérét, mely érdekünkben „jobban szól, mint Ábel”.²

Az ószövetségi áldozatok négyszeres célt szolgáltak, négyszeres adót róttak le a Teremtő előtt: dicséret, hálaadás, engesztelés és könyörgés adóját.

A keresztáldozat, mint *Szent Pál* nem szűnik meg hangsúlyozni a zsidókhoz írt nagyszerű levelében, az összes tökéletlen, jelképi, árnyáldozatokat helyettesíti s utólag megadja azok értelmét és tartalmát.

Ugyanezt kell állítanunk a szentmiséről is, amely a keresztáldozattal lényegben azonos. Tehát a szentmise is négyes célt szolgál, négy hatást fejt ki: Istent

dícséri, engeszteli, hálálkodik neki és könyörög hozzá.

Lássuk ezt a négyes hatást egyenkint.

A SZENTMISE DICSÉRŐ ÁLDOZAT

Istennek célja a világ megteremtésével az ő dicsősége volt. Világosan ki is nyilatkoztatja ezt az Írás lapjain, mikor így szól az ihletett szerző által:

„Az Úr mindent önmagáért alkotott.”³

Ezt a célt szolgálja tehát az anyagi természet, az ásvány-, növény- és állatvilág is, de csak közvetve. A dicsőség ugyanis az aratott elismerésben, csodálatban, a hódolatban és magasztaltatásban áll. Ámde erre az anyagi teremtmények — ész híján — magukban nem képesek. Amikor azonban az értelmes teremtmények azok szemléletéből és használatából megismerik Istennek bennük megnyilatkozó szépségét, hatalmát, bölcsességét és jóságát, akkor szeretetre gyulladnak s dicsérik Istent, a Teremtőt. Így aztán az egész mindenség, mint a hangszer, ugyancsak résztvesz a Magaságbelit dicsőítő pompás koncertben.

Mikor a Zsoltáros számtalanszor felhívja a teremtményeket, eget s földet,

napot, holdat és csillagokat, hideget, meleget, szeleket, viharokat, esőt és havat stb., Isten áldására s magasztalására, voltaképen arra szólítja azokat fel, hogy az ő szívének hárfáján, az ő lelke, ajka által jussanak szóhoz s töltsék be szent hivatásukat.

A Szentek is mennyire átvitték az életbe ezt a gondolatot. *Sziénai Szent Katalin*, mikor a virágszőnyeggel borított rétet szemlélte, szent vidámsággal szólott társnőihez: „Nem látjátok-e, hogy minden dolog miként imádja Istenét s hogyan beszél róla? Ezek a piros virágok itt ni, egész világosan mutatják nekünk Jézus Krisztus piros sebeit.”

Tavasszal letelepedett az erdő szegélyén, hogy hallgatva figyelje a madarak énekét és a lelkes élő természetnek titokzatos szavát, hangját.

Az Appeninek magaslatain, a szélről mozgatott erdők zúgásából, viharok s alárohanó vizek vad melódiájából imasóhajok olvadtak össze lelkében.

„Mily szép lehet, aki téged alkotott” — kiáltott lépten-nyomon *Szent Teréz*, mikor valami szemrevaló pillangót, vagy kagylót vagy egyebet megpillantott. A szevillai alapító úton virágos, madár-

dalos, gyönyörű berekben töltötték a nővérek a déli forró órákat. Alig tudták innen Terézt kihúzni, annyira áradozott, annyira el volt ragadtatva a természeti szépségektől, amelyek Istenre emlékeztették.

Assisi Szent Ferenc volt ám ebben az igazi művész!

Amde mindaz, amit a természet s ember Isten dicsőségére, magasztalására tehet, mondhat, elenyésző csekélység, semmi ahhoz a dicsőséghez, amely *a mennyei Atyára szent Fiának kereszt-áldozatából árad.*

Innsbruck mellett, a *Brenner*-úton, ahol a természet szinte tobzódik szépségeiben s dicsekedve mutatja be, amit a ruhatára csak pompásat és nagyszerűt tartalmaz, keresztet állítottak fel.

Talapzatára ezt írták:

*Nagy az Isten a természetben,
De még nagyobb Fiában, a kereszten.*

És a komor, őszhajú, havas hegyóriások alátekintenek a keresztre és az alpesi kicsiny virágok feltekintenek a keresztre és elismerik, hogy ők bezzeg csak dadogják Istennek azt a dicséretét, amelyet a kereszt hangos szóval, him-

nusban énekel. És a kereszttövében az alpesi fürge hegyipatak tompa, ritmikus morájával igazat ad nekik.

Ugyanezt a dicséretet állandósítja a *szentmise*, mint a kereszttáldozat misztikus folytatása.

Krisztus a szentmisében minket, embereket képvisel és a mi nevünkben jár el. Amint első ősünk, Ádám valamennyiünk nevében tagadta meg Istentől az őt megillető dicséretet, Krisztus Urunk, a második Ádám, test szerint ugyancsak testvérünk, bátyánk és erkölcsi fejünk, *valamennyiünk* nevében rója le a dicséret adóját a felséges Isten előtt. De azért mi egyénileg se maradjunk el, hanem amennyire tőlünk telik, Istenünk dicséretét a szentmisében Jézusunkkal együtt zengjük.

Gloriakor vegyüljünk bele az angyalok énekébe, *Sanctuskor* pedig nem elhadarva, hanem méltóságos, nyugodt, Istenhez méltó hangsúllyal és lendülettel mondjuk: „Szent, szent, szent a seregek Ura Istene! Telve az ég és föld dicsőségeddel. Hozsanna a magasságban!”

Ó, ha egyszer ezt úgy átérezni tudnók,

ahogy Krisztus zengi majd, amint az oltáron megjelen!

A SZENTMISE HÁLAADÓ ÁLDOZAT

Másik nagy teremtményi kötelesség a Teremtővel szemben: a hála. Nevezetesen nekünk, keresztényeknek mennyiért kell Istennek hálálkodnunk!

A természet rendjében kaptuk Istentől a létet, az életet s ezzel kapcsolatos ajándékokat. Hol vannak aztán a kegyelmi ajándékok? Gondoljunk csak egy-egy szentáldozásra!

Mindenikért egy-egy étellel tartozunk viszonzásul Istennek. Ha tehát ezer életünk volna, már a hála címén is előre le volna Isten számára foglalva.

Aztán a szentmisék!...

És mi vár még reánk az égben? Arról merészség volna beszélni. Hiszen „azt szem nem látta, fül nem hallotta...”⁴ Ó, mily gyengék és tehetetlenek vagyunk mi, szegény emberek, hogy mindezekért a méltó adót Istennek lefizessük és neki megfelelő hálát adjunk!

Szerencsénkre itt van a szentmise. Ebben a mi isteni Bátyánk és Képviselőnk járul Atyja trónja elé, hogy neki a mi nevünkben hálát adjon. De a hála-

adásban sem szabad tőle elmaradnunk. Egyesüljünk tehát Krisztussal a szentmisében, s főképen mikor a prefációban a pappal elmondjuk: „*Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek!*” s aztán: „*Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy neked mindenkor és mindenütt hálát adjunk*”, ilyenkor keressük is meg, kutassuk is fel szívünkben, ami nemes és mélységes érzés ott csak honol, hogy azzal ezeknek a szavaknak igazi tartalmat és meleget adjunk. Olvadjunk össze a magát hálaadásul bemutató Jézus szent Szívével.

A SZENTMISE ENGESZTELŐ ÁLDOZAT

A bécsi városháza tornyában volt egy kis harang, amelyet akkor húztak meg csupán, amikor a halálraítéltet a vesztőhelyre kísérték. A harangot a jó bécsiek csak a „szegény bűnösök harangjának” nevezték, s jeligéül ezt vésték reája: „Nem kondul meg szerencsés ember felett.”

A szentmisére hívogató harang is voltaképpen „a szegény bűnösök harangja”, mely azonban nem a szerencsétlenek, hanem azon szerencsések számára szól, akik hívását csakugyan követik. Mert

nem halálra, hanem életre hív. Nem a halálos ítélet végrehajtását, hanem a kegyelmet jelenti. Ugyanis Krisztus „a minket vádoló okmányt, mely ellenünk szól, megszünteti, elteszi az útból s feltűzi a keresztre”.⁵ A szentmise viszont a keresztnak büntörlő erejét reánk alkalmazza. „Ez az én vérem kelyhe, — mondja minden szentmisében Urunk a pap ajka által — mely érettetek és sokakért *kiontatik a bűnök bocsánatára.*” (Kánon.)

Azért már a kereszttel kezdődik a megtérések sorozata és a szentmisén kereszttől folytatódik a világ végéig. A szentmiséből forrásozik a szentségek 7 folyama. Nevezetesen a gyóntatószék van az oltárral szoros összefüggésben, akárcsak a közlekedő edények. A komoly bánat, erősfogadás és az ebből eredő életjobbítás a szentmisébe nyújtja gyökerét.

Nekem is tehát csatlakoznom kell a szentmisében értem vezeklő Jézushoz, siratva életemnek tévedéseit. Ha nem hallgatja jól a szentmisét, akinek nem vonul el közben lelki szeme előtt Jézus Krisztus drága szenvedése, hiszen Szent Pál szerint „valahányszor ezt a kenyeret

eszitek és ezt a kelyhet isszátok, az *Úr halálát* hirdetitek”,⁶ akkor az sem vesz részt elég üdvösen az isteni áldozatban, aki igazi bánat által a bűnbocsánatra magát nem diszponálja.

Mindjárt hozzá is látok és addig nem nyugszom, míg csak sziklakemény szívemből a bánat mózesvesszeje könnyforrást nem fakaszt.

A SZENTMISE KÉRŐ ÁLDOZAT

Miként a nap melege reggelenként feltárja a virágkelyheket, s jön a méh, s mézet merít és gyűjt belőlük, úgy a szeretet is minden szentmisében feltárja Jézus drága Szívét és hozzáférhetővé teszi reánk nézve az édességek és minden kegyelmek tengerét.

A szentmisében Krisztus az odaadásnak kimondhatatlan kellemes illatát leheli az ég felé s egyben „közbenjár értünk szavakba nem foglalható sóhaj-tásokkal”.⁷ „Közbenjár a szentekért. (az Egyház tagjaiért), az Isten akarata szerint.”⁸ Mi is lássunk hozzá, hogy a szentmisében a saját és hozzátartozóinknak, sőt az egész Egyháznak szükségleteit előterjesszük. Ne mulasszuk el a kedvező percekét! Hisz annyi mindenre

van szükségünk. Jámbor hagyomány, hogy amit a két Úrfelmutatás közt kérünk, — ha üdvös reánk — azt biztosan megkapjuk. Viszont, amit a szentmise által nem nyerünk el, ahhoz más úton-módon aligha jutunk.

Érezzük át minden szentmisében a saját szegénységünket és nyomorúságunkat: „Azt mondod: gazdag vagyok és igen sok kincsem van és semmire sem szorulok, és nem tudod, hogy te vagy a nyomorult és szánalmas és szegény és vak és mezítelen.”⁹

A jó Istennel már csak úgy vagyunk: „Az éhezőket betölti jókkal és üresen bocsátja el a gazdagokat.”¹⁰ Ha tehát szegény, árva és mezítelen maradok a lelkiekben, sőt az anyagiakban is, ám magamnak tulajdonítam. Hiszen a szentmise minden kincsek kifogyhatatlan bőségű tárához adja a kulcsot kezembe.

Nem is tudtam, alig sejtettem eddig, mit bírok a szentmisében! Ezentúl tehát: „Amint kívánczik a szarvas a forrásvízhez, úgy kívánczik lelkem tehozzád (eucharisztikus) Istenem! Szomjazza lelkem az erős, élő Istent . . .

Miért vagy szomorú lelkem? Miért háborgatsz engem? Bízzál az Istenben, mert fogom még áldani őt, arcom üdvösségét, az én Istenemet.”¹¹

¹ Zsid. 3, 1. — ² Zsid. 12, 24. — ³ Péld. 16, 4. — ⁴ I Kor. 2, 9. — ⁵ Kol. 2, 14. — ⁶ I Kor. 11, 26. — ⁷ Róm. 8, 26. — ⁸ U. o. 27. — ⁹ Jel. könyve 3, 17. — ¹⁰ V. ö. Lk. 1, 53. — ¹¹ 41. zsolt. 2, 3. 12.

VII. „PIE PELICANEI”

„Aki e kenyeret eszi, örökké élni fog.”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Gyakran láthatunk ábrázolva a tabernákulumon, miseruhákon nagy, fehér madarat, amely csőrével keblét megsebzí és az így alászürenekező vérrel kicsinyeit táplálja. Ez a madár a pelikán. Mikép jut szerephez ez a jelkép az Egyház liturgiájában? Ehhez egy ősrégi monda adja meg a megoldást, a magyarázatot.

Élt valaha — meséli a monda — az Északi Jeges-tenger vidékén egy nagy fehér madár, amely fészket a parti sziklák egyikére rakta, puha pihéivel bélelte és fiókáival népesítette be. Most aztán napestig szállongott a tenger felett, halászgatott, hogy kicsinyeit etesse, fenntartsa. Éjente pedig fészken ülve saját testével melengette a didergő, tolatlan kis madarakat. Egyszer csak szo-

kátlanul hideg idők következtek be, rémesen fagyos szél bodrozta fel a tengert, majd aztán elállott, de csak azért, hogy a kemény, vastag jégpáncél a tengert messze kiterjedésben beborítsa, elzárja.

A szegény anyamadár hasztalan keres nyílt vizeket, hogy halásszon, hasztalan veri, vési véres csőrével a jeget, hogy léket üssön. Minden kísérlet dugába dől. Mikor kétségbeesett kísérletei után fészkére visszatért, szívetrepesztő siránkozás fogadta, a kicsi éhezők táplálékért esengő szava.

Egy-két nap múlva már néma fészek fogadja, mert a fiókák az éhségtől elalélta. Erre a kegyes pelikán olyanra szánja magát, amire csak anyaszív képes. Felnyitja keblét s tulajdon vérével kezdi táplálni a magukhoz tért kicsi fiókáit. Így folyt ez néhány napig. A fiókák boldogan szürcsölik a meleg anyai vért s közben nem is gondolnak arra, hogy a sebnek újabb és újabb megnyitása az anyának mennyibe kerül. Egyik reggel aztán már hiába keresik a meleg reggelit az anyasebben. Anyjuk a vérvesztés és a fájdalom folytán kiszenvedett és kihűlten gubbaszt a fészek felett.

Erre a fiókák az anyatestet kezdik csipkedni, azt fogyasztják, míg csak fel nem emésztik. Így nőnek, erősödnek s kapnak szárnyra, s az időközben felengedett tengeren most már maguk tudják életüket fenntartani. Aztán anyjukat hamarosan el is felejtik.

Nem nehéz felfedezni azokat a vonásokat, amelyek ezt a mondát az oltáriszentségi Jézus pompás és hű jelképévé avatják és az Egyházat éppen azért arra indították, hogy liturgiájában azt felhasználja. Az Úr Jézus a földre jövén, fészket, az ő forrón szeretett Egyházát, a világtenger egyik parti sziklájára, *Szent Péterre*, vagy inkább a pápaságra építi. „Te Péter vagy és erre a kősziklára fogom építeni Egyházamat.”² Ebbe a fészekbe telepíti a szent keresztség által lelki gyermekeit. És hogy az élet telében, a kísértések viharáiban éhen ne pusztuljanak, szent testével és vérével táplálja őket. Ezt teszi a szentáldozásban.

A SZENT ASZTAL

Vannak asztalok, amelyeket a családi otthon idilli békéje, vagy a barátság fűszerez. Vannak aztán fejedelmi asztalok, amelyekhez az ember tisztelettel

telepszik le a házigazda rangja, méltósága folytán. Van aztán asztal, ahova nem úgy ülünk, hanem úgy térdelünk le, és mikor onnan távozóban vagyunk, maga az Egyház csodálkozva kiált fel: „Ó szent vendégség, amelyben Krisztust vesszük, lelkünk kegyelemmel telik meg és a jövő dicsőségnek zálogát nyeri!”

A szentáldozás ugyanis Krisztus testének és vérének valóságos vétele lelkünk táplálására.

Minden élő táplálékra szorul, és pedig minél magasabbrendű, ennek megfelelő táplálékot is igényel. Mást a növényi, mást az állati, mást az emberi test.

Isten gondoskodott is minden teremtményéről. „Megnyitod kezedet és betöltesz minden élőt áldásoddal.”³ De mit adjon Isten a léleknek, a halhatatlan léleknek, az ő eleven lehelletének táplálékul? Körültekint és nem talál méltóbbat, mint önmagát. „Vegyétek és egyétek, ez az én testem.”⁴

És ezen nem is kell nagyon csodálkoznunk. Hát az anya nem tulajdon piros és utóbb fehér vérével, tejével táplálja a gyermekét? És mi nem önmagunkkal, szellemünkkel, tudásunkkal tápláljuk tanítványainkat?

És vajjon Isten nem szeret-e végtelenül, inkább, mint ahogy az anya gyermekét szeretni tudja?

Ez is olyan hitigazság, amelyet inkább a szívével ért meg az ember, mint az eszével. És szívünk nem tesz ellenvetést, hanem inkább felujjong örömeiben:

*Ó szentséges, ó kegyelmes,
Édességes Jézusom!
Dicsértessél, tiszteltessél,
Én megváltó Krisztusom!
Szállj be szívem hajlékába,
Jöjj be lelkem pitvarába,
Ott nyugodjál, ott lakozzál,
Soha el ne távozzál.
Téged áldlak, magasztallak,
Mély alázatossággal,
Megölellek, megcsókollak,
Úgy imádlak nagy lánggal,
Légy irgalmas, légy kegyelmes,
Kérlek, tőled el ne kergess,
Én szívemhez szorítalak,
Mint angyalok kívánlak.⁵*

A SZENTÁLDOZÁS GYÜMÖLCSEI

1. Közvetlen hatása a szentáldozásnak, hogy egyesít, összeforraszt bennünket Krisztussal, éspedig oly bensőségesen, hogy megvilágosítására nem is találunk hasonlatot a természet körében. Szent Cirill két viaszgyertya összeolvadásával

hasonlítja össze Krisztussal való egysülésünket a szentáldozásban. Maga az Üdvözítő pedig így jellemzi: „*Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, énbennem marad és én őbenne.*”⁶

Ebből virágzik ki aztán a lelkeknek összeforrása Krisztus misztikus testében. Amint a kenyér s bor sok búza-, illetőleg szőlőszemből lesz mielőtt Krisztus testévé-vérévé változnék, úgy kell a híveknek is összeforrniuk a szeretetben, hogy Krisztus misztikus testét alkothassák. És ezt a közös isteni táplálék, a szentáldozás eszközli leghathatósabban.

2. Legfőbb célja pedig a szentáldozásnak lelkünk táplálása. Amit pedig bennünk a szentáldozás táplál, ez a megszentelő malaszt, az a csodálatos, isteni élet, amelyet maga Isten olt a szent keresztségkor lelkünkbe, s amely az ő rokonságába kapcsol, részesítve bennünket az ő természetében.⁷

Mikor pedig a szentáldozás fenntartja és növeli bennünk a megszentelő malasztot, egyben gyarapítja lelkünk szépségét, Istenhez való hasonlóságát. Növeli mennyei rangunkat s ezzel jócselekedeteink természetfeletti értékét. Fokozza jogcímünket mind nagyobb és

heľsőbb egyesülésre egykor Istennel az égben. Mindenegybes méltó szentáldozás tehát kihat jövő sorsunkra és dicsőb-bekké s boldogabbakká tesz majd min-
ket, egy egész örök életen keresztül. Ó, ha ezt igazában felfognók, dehogy is szalasztanánk el alkalmat, mikor meg-
áldozhatunk! Minthogy a megszentelő malaszt a halálos bűn által ugyan el-
vesz, de a bocsánatos bűnök által nem fogy, ezért főleg a gyakori szentáldozás
által állandóan s rohamosan növekszik bennünk s a mennyei dicsőség elképzel-
hetetlen magas fokaira nyujt biztos reményt.

3. A szentáldozás aztán enyhíti, csök-
kenti rosszra, főleg az érzéki bűnökre
való hajlamainkat. Egy-két csepp eső
bizonnyal nem hűti le a tüzes vasat,
de a rendszeresen, csendesen hulló eső
igen. A gyakori szentáldozás, a tapasztalat kézzelfogható bizonyysága szerint igen hathatósan közreműködik, hogy nemesen, tisztán tudjunk élni.

4. A szentáldozás továbbá a bocsána-
tos bűnök elengedését eszközli.

Amint az erőtéljes táplálék már eleve visszafojtja a fejlődő betegségeket, sőt a kisebb bajokat egymagában gyógyítja

is, úgy a szentáldozás oltalmaz a halálos bűntől és a bocsánatos bűnöket egyszerűen eltörli.

Feltétele ennek egyedül az, hogy mi a hibáinkhoz legalább is ne ragaszkodjunk.⁸

5. A szentáldozás mérhetetlen lelki édességet közöl a jól felkészült, önmegtagadott, tiszta lélekkel. Ilyen volt pl. Limai szent Róza, aki a szentáldozásban tapasztalt benyomásait így festi:

„Oly erőt, üdülést, vidámságot, nyugalmat s békét, a hajlamok és érzések oly összhangját érzem a szentáldozáskor szívemben, hogy azt szóval kifejezni nem lehet. Úgy tetszik nekem, mintha a szentáldozásnál a napot fogadnám szívembe. Amit ugyanis a látható nap a világegyetemben eszközöl, megvilágítva és felmelegítve mindent, a földet virágokkal ékesítve, gyümölcsökkel gazdagítva, a növényeket és állatokat éltetve, valami hasonlót hoz létre Krisztus testének jelenléte énbennem. Ezzel a tisztán lelki vigasszal ne tévesszük össze az érzelmi áhítatot, amelyet Isten olykor Szenteitől is megtagad. A hegy csúcsa napfényben fürödhetik, míg az oldalán sűrű köd tanyáz.”

6. Végül a szentáldozás záloga a testi dicső feltámadásnak is.

Mindenegyes szentáldozás ugyanis mag, amelyet testünkbe, mint a földbe, elvetünk.

Ez a mag látszólag a testtel elenyé-
szik, de majd a testtel együtt újra fel-
éled és beragyogja az üdvözült szemé-
lyét. Szépen mondja erről Szent Jero-
mos: „Hogyan is enyészhetnék el testünk
örökre? Hogyan is ne támadna fel a test,
amelyet Jézus Krisztus teste táplált?
Nem a feltámadás és élet-e Jézus Krisz-
tus? Midőn az isteni Megváltó magát
a legméltóságosabb Oltáriszentség által
testünkkel közli, leteszi abba az élet
és dicsőség magvát. A hamu alatt lap-
pangó tűz ez, amely egykor mindent
felemészt bennünk, ami a bűn folytán
nem tiszta — belénk jött. Csak az
utolsó ítélet harsonájára vár, hogy az
igazak testét Jézus megdicsőült testé-
nek mintájára átalakítsa.”

Mindez de mennyire alkalmas, hogy
lelkünket, szívünket szeretetre, hálára
indítsa az Úr Jézus iránt, akit oly szé-
pen nevez Aquinói szent Tamás kegyes
pelikánnak:

„Pie Pelicane, Jesu Domine!”

*Kegyes Pelikánunk, égi szeretet,
Véredben, tisztátlant, moss meg engemet,
Egy cseppje elég, ha a mérlegbe hull,
Az egész világnak bűnváltságaul.
Jézus, most csak arcod fátylát láthatom,
Kérlek, add meg nékem, mire szomjazom,
Boldogan láthassam egykor színedet
És dicsőségedben dicsérhesselek. Amen.⁹*

¹ Jn. 6, 59. — ² Mt. 16, 18. — ³ 144. zsolt. 16.
— ⁴ Mt. 26, 26. — ⁵ Énekeskönyv, 1797. — ⁶ Jn.
6, 57. — ⁷ V. ö. Pét. 1, 4. — ⁸ Trid. XIII. c. 2.
— ⁹ Szent Tamás: Adoro Te.

VIII. „HÁLÁT ADUNK AZÉRT AZ ISTENNEK SZÜNTELENÜL”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

A Királyok harmadik könyve érdekes és tanulságos esetet beszél el nekünk.

Illés próféta az életét fenyegető Jeza-bel királynő elől menekül: „Már egy napi járásnyira beméne a pusztába. Miután beért s egy borókafenyő alá leüle, azt kíváná magának, hogy haljon meg. Így szólalt: Elég volt Uram, vedd el életemet, mert én sem vagyok jobb, mint atyáim.

Majd lefeküvék és elaluvék a borókafenyő árnyékában. Ekkor íme az Úr angyla megérinté és azt mondá neki: Kelj fel s egyél.

Odatekinte és íme, egy hamuban sült lepény és egy edény víz volt a fejénél; evék tehát és ivék és ismét elaluvék. Ekkor másodszor is eljőve az Úr angyla és megérinté és mondá neki: Kelj

fel, egyél, mert nagy út vár reád. Ő felkele, evék és ivék s ennek az ételnek az erejével negyven nap és negyven éjjel méne, egészen az Isten hegyéig, a Hóreb-ig.”²

Ez a csodálatosan szép, bájos történet felkínálja magát, hogy az Oltáriszentségre alkalmazzuk. Illés minket képvisel, jelképez, a világ sivatagában testtől, világtól s ördögtől üldözött, hajszott, szegény lelkeket.

Olykor már rajtunk is szinte erőt vesz a kishitűség, életuntság, csüggedés.

Teljesítőképességünk már-már kifo-
gyóban, s kíváncsnak látszik előttünk
őseinknek, elődeinknek sorsa: a halál.
Hiszen mi sem vagyunk náluk különbek,
jobbak s erősebbek. Minek is élünk, kér-
di maga a keresztény bölcs, ha nem javu-
lunk s gyengeségeinknek újra meg újra
behódolunk.

Lelki szendergésnek dobjuk oda ma-
gunkat.

De ilyenkor aztán jön az Úr angyala,
akit talán lelkiatyánk képvisel.

„Kelj fel és egyél”, szólít fel többször
is bennünket.

Mert egy-egy áldozás, mondjuk ki:

a *ritka* áldozás nem sokat szokott rajtunk lendíteni. Az istenszeretet titka ez, amely így akar bennünket a *gyakori* szentségi egyesülésre szorítani, ránevelni. Mikor aztán az áldozás szent szokássá váltott bennünk, akkor „az ételnek erejével” éjjel s nappal kitartunk s meggyünk, haladunk egészen az Isten hegyéig, a mennyországig.

Ámde még a gyakori szentáldozásnak sincs meg ez az átütő ereje, ha arra nem készülünk s érte nem adunk hálát megfelelő módon. X. Pius pápa az ő korszakalkotó „Trienti Zsinat” kezdetű dekrétumában, amelyet a gyakori, sőt napi szentáldozásról 1905. évi december hó 20-án kiadott, maga hangsúlyozza ezt: „Minthogy az újszövetség szentségei bár szentségi erejüknél fogva hatnak, mégis annál nagyobb eredményt hoznak létre, minél gondosabb az előkészület, azért arról kell gondoskodni, hogy a szentáldozást buzgó előkészület előzze meg és megfelelő hálaadás kövesse, kinek-kinek tehetsége, állapota és hivatala szerint.”*

Elmélkedjünk tehát erről a pápa által kiemelt két feltételről.

ELŐKÉSZÜLET A SZENTÁLDOZÁSRA

A) TÁVOLABBI ELŐKÉSZÜLET

Midőn az ember a föld hatalmasai elé járul, avagy őket saját otthonában vendégül látja, bizonyára megtesz minden előkészületet. Még inkább elvárhatja ezt az égnek, s földnek királya tőlünk. Ennek az előkészületnek lényünk mindkét felére, a testre** és lélekre ki kell terjednie.

A lelki előkészületben megvan ismét a lényeges és az esedékes. Az előbbinek meg kell feltétlenül lennie, az utóbbi jó, ha megvan, és pedig minél nagyobb mértékben.

A halálos büntől való mentesség.

1. *Lelkünkre nézve lényeges* előkészület a megszentelő malaszt állapota. Ennek fontosságára pompásan rámutat az Úr Jézusnak egyik gyönyörű parabolája, amelyet a mi tárgyunkra is szépen alkalmazhatunk.

Mikor a példabeszéd szerint a királyi menyegzőre való meghívásnak sokan meg nem feleltek, s így félni lehetett, hogy a lakodalmas asztal vendég nélkül marad, a házigazda kiküldi szolgáit.

hogy útról-útszélről tereljék be a sánta, béna koldusnépet, hadd foglalja le a hivatalosak, de távolmaradottak helyét.

Szokás volt azonban Keleten, ha a király hívott meg valakit asztalához, ám megfelelő díszruhát is felajánlott vendégének, hogy méltó módon foglalhassa el helyét a fejedelmi asztalnál. Képzeltük a szerencsétlen vak, béna, sánta s egyéb megvetett koldus meglepetését s örömét, amikor a mesébe illő szerencséről értesült. Tehát ő ma királyi asztalhoz kerül, ott csillapíthatja éhségét. És még hozzá nem is rongyosan, piszkosan, hanem selyem és bársony díszruhában! Ó! Mily szívesen cserélték ezt ki cafatos rongyaikkal! De volt köztük egy léha, aki be mert menni a többiekkel az asztalhoz, a nélkül, hogy a neki is felajánlott díszruhát igénybe vette volna. Amúgy szutykosan, piszkosan telepedett a többi közé.

Jött aztán a király, hogy vendégeit üdvözlje. Megütközéssel áll meg az arcátlan ember előtt, aki ennyire lebecsüli a királyi méltóságot és tekintélyt s ennyire visszaél a fejedelmi nagylelkűséggel.

„Barátom, — szólt hozzá — hogy

jöttél ide be menyegzői ruha nélkül? Amaz pedig *elnémula*.” Elhiesszük! Hiszen mit is tudott volna mentségül felhozni? „Akkor mondá az úr a szolgáknak: megkötözték kezeit és lábait, vesétek őt a külső sötétségre. Ott leszen sírás és fogak csikorgatása.”³

A méltatlanul, vagyis a *halálos bűn tudatában áldozó* tehát az örök kárhozatnak megy elébe, mint Szent Pál márkánsan kijelenti, „megette az ítéletét”.⁴

A lelki írók sokszor hasonlítják össze a méltatlan áldozást *Júdás bűnével*. Méltán. Mert ha nem is súlyban, de sok más vonásban a kettő nagyon hasonlatos. A méltatlan áldozó is nagy külső tisztelettel, térdhajtások közt közeledik és az Úrnak csókra nyújtja ajkát. S e közben a szívében honoló pokoli farkasnak, a gonosz szellemnek, szolgáztatja ki az isteni Barányt.

Nem csoda tehát, ha a két gonoszított hatásai és következményei is hasonlatosak, sőt azonosak:

lelki elkeményedés, a lelkiismeret eltompulása, aztán kétségbeesés és végül a kárhozat.

Szépen mondja ez ügyben *Aranyszájú Szent János*:

„Júdás zúgolódik és Jézus eltűri. Júdás fösvény, tolvaj és Jézus eltűri. Júdás tervet készít Ura elárulására és Jézus eltűri. Amint azonban Júdás *méltatlanul áldozik, nyomban a sátán hatalmába kerül.*”

„Tehát vizsgálja meg magát az ember — int nyomatékosan az apostol — és *úgy egyék ebből a kenyérből.*”⁵

Ez a „Vizsgálja meg magát az ember” magának a trienti szent zsinatnak értelmezése szerint⁶ azt jelenti, hogy mindaz, aki halálos bűnt követett el utolsó érvényes gyónása után, bármennyire is érzi magában a tökéletes bánatot, mégis csak akkor áldozik méltóan, ha bűnétől a *papi feloldozás által szabadul meg.*

Ez a törvény azonban nem vonatkozik azokra, akik *csak kételkednek*, vajjon halálos bűnben vannak-e vagy sem? Ezeknek joguk van tökéletes bánattal rendezni ügyüket és méltóan áldozhatnak.

A bocsánatos bűntől való tisztaság.

2. A szentáldozásra való készülletnek egyik igen fontos, de nem nélkülözhetetlen kelléke, hogy a *bocsánatos bűnöktől* is lehetőleg tiszták legyünk.

A bocsánatos bűnök ugyan nem tesznek minket az Eucharisztia fogadására méltatlanokká, de mégis, főleg ha megszokottak, csökkentik bennünk a szeretet hevét, a segítő kegyelemnek bőségét s általában tiszteletlenséget jelentenek az isteni Vendéggel szemben, aki mérhetetlen leereszkedésében hajlékunkba tér.

Frigyes császárt vadászat alkalmával egyik főúr vendégül látta, a császár a neki kijelölt terembe lépve körültekint és itt-ott rendetlenséget, sőt a falon pókhálót vett észre. Haragosan kijelenti erre a házigazda előtt: „Ez a lakás jó lehet a vadászkutyáknak, de nem a császárnak.” És nyomban eltávozott. Bizonytalán a szelíd és alázatos szívű Jézusnak is rosszul eshetik, ha őt rendetlen, pókhálós, szóval bocsánatos bűnökkel nagyon beszennyezett lélekbe hívjuk meg. Főképen, ha ez az elhanyagolt állapot nem emberi gyarlóságból, hanem közömbösségből és nem-törődömségből ered. Egyébként maga a Szentatya említett dekrétumában buzdít bennünket, hogy minden szentáldozáshoz javulási, komoly szándékkal járuljunk. Ezáltal azok, akik naponként áldoz-

nak, lassankint odajutnak, hogy a bocsánatos bűnöktől és az azokhoz való ragaszkodástól is megszabadulnak.

B) KÖZELEBBI ELŐKÉSZÜLET

Már előző este, lefekvéskor gondolkunk kell arra, hogy mily nagyszerű élmény az, amely holnap reánk vár. Ez legyen elalvás előtt az utolsó gondolatunk. Ó, ha azt mondanák nekem, hogy holnap hivatalos leszek az Úr Jézus járszolóhoz, aki számomra újra gyermek lesz és én őt szívemre szoríthatom, ölelhetem és csókolhatom! Ó, mily szent izgalom s türelmetlenség venne rajtam erőt! Tudnék-e aludni? S ha igen, miről álmodnám? És reggel mily szaporán kelnék fel és sietnék a szent találkozóra. Érdekelne-e még más is engem ezen a világon? Törődném-e a mellettem járókelőkkel? És mit éreznék akkor, ha megjelennék nekem csakugyan a Boldogságos Szűz, karján az aranyos isteni Gyermekkel? És felém közelednék mosolyogva?

Nem volna-e ez életemnek legfelejtetlenebb eseménye? Nos! Ébresszek hitet! Minden szentmisében valóra válik: „Gyermek születik nekünk és

Fiú adatik nekünk.”⁷ „Nem rövidül meg az Úr keze.”⁸ Össze tudja kötni azt is, amit ezredévek választanak el. Ugyanazokat a kegyelmi hatásokat, örömet és boldogságot tudja lelkemben felidézni, mintha a kis Jézust csakugyan a betlehem-i jászolból emelném ki és ölelném keblemre. Egy Szent Szaniszló, egy Pádúi Szent Antal nem tudják-e ezt tapasztalásból?

C) KÖZVETLEN ELŐKÉSZÜLET

A legközelebbi előkészületet a szentáldozásra a megfelelő erényérzelmek felindítása alkotja. A következő kérdések köré csoportosíthatjuk azokat.

a) *K i j ö n?* Az Úr Jézus jön. Isten és ember! Mint Isten a létnek, életnek mérhetetlen óceánja, minden jónak kimeríthetetlen örök forrása.

Mint *ember* is minden szívnek Királya és központja. Elgondolom az Úr Jézust életének elbűvölő, lebilincselő jeleneteiben. Elképzelem Őt a jászolban, a názáreti kicsi házban, a jeruzsálemi templomban, mikor egy pillanatra kivillózik kedves személyiségéből az istenség fénye.

Aztán elképzelem mint népvezért,

csodatévőt, mint a bűnösök egyetlen igazi barátját. Látom a szenvedőt s végül a feltámadottat, megdicsőültet, amint pl. Magdolnának, vagy az Emmauszba tartó tanítványainak megjelen és velük meghitten társalog. Tehát ez a Jézus jön hozzám. Percek kérdése és itt lesz nálam. Lélekben eléje borulhatok, csókolhatom ragyogó sebrózsáit, ölelhetem Őt és beléje olvadhatok. Amit ez a megfontolás önkénytelenül előhív: ez a *hit*, eleven hit és mélységes *imádás*. Mindjárt gyakorlom is...

b) *Kihez jön?* Hozzám. Énhozzám? Ki vagyok én? Testem: ócska por, lelkem: annyi bűnnek, hibának, tökéletlenségnek sebesültje, betegje. A rokkant katonához tér be a Király. Mi marad más hátra, mint *megalázkodás és bűnbánat*. Felindítom!

c) *Miért jön?* Meg akarja bennem erősíteni a kegyelmi életet. El akar árasztani kegyelemmel, meg akar vigasztalni, lelki szomjamat óhajtja kielégíteni. No meg végre, kedvét akarja velem és nálam tölteni, mert „Gyönyörűsége az emberek fiaival lenni”.⁹ Részemről mi felelne ennek meg jobban, mint a *reménység* és a *vágyódás* Ő utána.

Azért „Szomjazza lelkem az erős, élő Istent: Mikor jutok oda, hogy az Isten színe előtt megjelenjek?”¹⁰ sőt magamhoz vegyem? Nem csodálom már Szent Terézt, aki az áldoztató pap stólája után nyúlt, hogy siettesse, hogy gyorsabban nyujtsa Jézust az ő epedő lelkének...

HÁLAADÁS A SZENTÁLDOZÁS UTÁN

Vajjon kell-e hangsúlyozni a hálaadás szükségességét? E nélkül a lelkem hideg kőszir, amelyből felhangzik a fogadott Jézus ajkáról a szemrehányó, panaszos szó: „Mint a halott, feledésbe mentem a szívekben.”¹¹

Megpróbáljuk adni a jó hálaadás lélektanilag annyira megokolt gondolatmenetét, a nélkül, hogy állítanók annak kizárólagos helyességét.

A) A szentáldozás első hatása lelkünkben kétségkívül a *néma bámulat*. „Hogyan jutok én ahhoz, hogy az én Uram jön hozzám?”¹²

A csodálkozás és hallgatás a legkifejezőbb elismerése annak, hogy az Isten minden és mi semmik vagyunk. A szinte lenyűgöző ámulat az Istennel való találkozásban egyben a legmélyebb imádás és hódolat is.

Felocsúdva az első megilletődésből, központosítsuk most már összes képességeinket belsőkbe, mint ahogy a házigazda tisztelgésre bevezeti és bemutatja házanépét az otthonában meg szálló királynak.

Hívjuk be szívünk titkos kamrájába, ahol Isten-királyunk trónol, tehetségeinket, értelmünket, emlékezőtehetségünket, fantáziánkat, akaratunkat, de külső érzékeinket, látásunkat, hallásunkat, ízlésünket, szaglásunkat és tapintásunkat is. Mind-mind hódoljon, imádjon és adózzék, és csakis az Úrral foglalkozzék! Mondjuk valamennyinek a Zsoltárossal: „Jertek s imádjuk leborulva őt, esedezzünk (a latin szerint: siránkozunk) a mi alkotónk előtt.”¹³

B) Emez előkészület és bevezetés után térjünk át a hálaadás három nagy alkotó elemére, a szorosan vett *hálálkodásra, engesztelésre és könyörgésre*. Mind a hármat Jézus Szívével tegyük, amely most szívünkkel összeforrott.

a) Adjunk tehát hálát az Úrnak, Istenünknek, éspedig katolikus lélekkel.

Kiindulhatunk azért önmagunkból, de aztán mind szélesebb és szélesebb

körökben, szférákban áradozzon a hálánk.

Adjunk hálát a sok jóért, amellyel *minket* Isten, a teljes Szentháromság, a természet, a kegyelem rendjében elhalmozott, és amely javakat a dicsőségben, az égben koronázza majd be.

Hálálkodjunk aztán a javakért, melyeket adott *szeretteinknek*, az egyház-községünknek, városunknak, hazánknek, az össz-egyháznak s azoknak, kik már a mennyországban vannak. Nevezetesen, köszönjük meg Istennek a Boldogságos Szűzet, a neki és a többi Szentnek juttatott mérhetetlen kegyelmeket és dicsőséget.

b) Térjünk át aztán az engesztelésre valami hasonló módon. Kérleljük meg Istent, a *saját* hibáinkért, aztán mindazon vétkekért, amelyeket hozzátartozóink s a városunk lakói elkövettek. Istenem! Csak egy nappal, vagy egy éjszaka mennyi sérelmet szenved Isten a sok jóért viszonzásul, amelyeket a hálátlan emberekre áraszt. De engeszteljük Istent az *egész világ* bűneiért is.

Ó, mily borzalmas gonoszsággal hívják ki éppen napjainkban pl. Orosz-, Spanyol- és Németországban és Mexikó-

ban a felséges Isten haragját! Ki engesztelje ezért Istent, ha nem az ő választottai? Ajánljuk fel engesztelésül Istennek, ami jót csak tenni tudunk, önmegtagadásainkat, amelyeket önként magunkra vállalunk, avagy kereszt alakjában az Úr maga küld reánk. Mutasuk be aztán elégtételül főleg a *szentmiséket*, amelyeket az egész föld kerekéségén bemutatnak. Nyujtsuk mi is lélekben az ég felé az isteni Fiúcskát elégtételül, mint egykor Albuquerque tette a tengeri viharban egy gyermekkel, hogy ennek a kis ártatlannak kedvéért mentse meg az Úr a bűnösöket is.

c) De főleg a *könyörgésünk* legyen igazán katolikus. Gondolhatunk magunkra, s szorosabb környezetünk szükségletére, vágyaira, igényeire. De aztán nagy, széles gesztussal öleljük fel az Egyháznak, az Isten országának és az egész világnak érdekeit. Ezek mind Jézus Szívének nagy szándékai közé tartoznak.

Könyörögjünk azért, hogy Isten lehessen minél több és szebb lelket, kikből egykor igazi Szentek lesznek. Mert, ha valaha, ma volna szüksége a világnak Szentekre. Engedje Isten elérkezni a

magzatokat szent keresztségre. Őrizze aztán a gyermekeket szent angyalai által, hogy ártatlanok maradjanak s *mielőbb a szentáldozáshoz járulhassanak*. Törjék már meg valahára az elfogultságnak jege, amely a felnőtteknek, sokszor az illetékeseknek lelkét fogva tartja, akik csak akkor akarják a gyermekeket az Úr asztalához bocsátani, mikor már az ártatlanság hajótöröttei s úgy kell őket az ördögtől visszahódítani. Adjon aztán Isten minél többnek hivatást az egyházi és szerzetesi pályára, az evangéliumi tanácsokra. Támogassa Isten az élet nehéz harcaiban küzdő társadalmat, hogy katolikusaink a nagy próbában megállják helyüket és anyagi előnyök vagy csapások miatt Jézus zászlajához hűtelenek ne legyenek. Hadd épüljön Isten országa egyesek és népek megtérése által. Adjon Isten a szenvedőknek vigaszt, a bukottak pedig találjanak viszsza Őhozzá. Különösen karoljuk fel aztán a haldoklók ügyét, akik a halál révén várakoznak s talán még csak a mi imánk hiányzik, hogy szerencsésen köszsenek ki az örök élet partján. A megholt hívekről se feledkezzünk meg, akiket

a hálaadás keretében elnyert búcsúval is segíthetünk.

Az ilyen hálaadás nemcsak egészen megfelelő lesz Isten szándékának, hanem reánk nézve is a tökéletesedésnek lesz kiapadhatatlan forrása.

A jó hálaadás a legbiztosabb és legjobb életreform. Mikor aztán a kötelesség az oltártól, templomból távozni kényszerít, vigyem magammal ennek a reggeli boldog órának szent illatát, emlékeit. Délelőtt fohászokkal szálljak ide vissza, mint a méh az elhagyott virágra, amelynek mézét kimeríteni még nem tudta. Délután meg már a boldog holnap-reggelre előregondolok, mert „holnap is a királlyal ebédelni fogok”.¹⁴ Ez ám az isteni élet, amely Istenből indul, Istenbe ömlik, hogy abból újra meg újra kiinduljon, míg aztán az örökkévalóságban végleg Istenbe torkollik és benne teljesen elmerül, beleolvad. Ez teszi Egyházunkat az ígéretföldjévé, amely tejjel s mézzel folyik...

Mintha csak csengne fülünkben a közismert ősrégi keresztény ének:

*Üdvözlégy Oltáriszentség,
Csodálatos szent Istenség,
Téged szívemből imádlak,*

*Királyi székedben áldlak.
Üdvözlégy szent Szakramentum,
Százegyszer meg ezerszer, én Jézusom.
Ha a Szenteknek szívével,
Angyaloknak szerelmével
Tégedet köszönhetnélek,
Akkor méltón dicsérnélek...*

¹ I Tessz. 2, 13. — ² III. 19, 4—8. — ³ Mt. 22, 12. 13. — ⁴ V. ö. I Kor. 11, 29. — ⁵ II Kor. 11, 28. — ⁶ XIII. Cap. 7. — ⁷ Iz. 9, 6. — ⁸ Iz. 59, 1. — ⁹ V. ö. Péld. 8, 31. — ¹⁰ 41. zsolt. 3. — ¹¹ 30. zsolt. 13. — ¹² V. ö. Lk. 1, 43. — ¹³ 94. zsolt. 6. — ¹⁴ Eszt. 5, 12.

Jegyzet.

* X. Piusnak „Trienti zsinat” kezdetű dekrétuma a gyakori, sőt napi áldozás feltételül a halálos bűntől való mentességen kívül a jó szándékot és a lelkiatya tanácsának kikérését hangsúlyozza. Ámde óvja egyben a pápa a lelkiatyákat, nehogy bárkit a napi szentáldozástól visszatartsanak, akiknél a halálos bűntől való mentességet és a jó szándékot megállapíthatják. Magától érthető, hogy ezt a tanácsot nem kell minden gyóntatótól külön kérni.

** A testi előkészületre nézve csak annyit jegyzünk meg, hogy meg kell tartanunk áldozás előtt a szentségi böjtöt, vagyis éjféltől kezdve semmi emészthetőt kívülről nem szabad magunkhoz vennünk és semmit sem szabad innunk. Ellenben nem akadály a szentáldozásnak, ha a fogunk közt maradt ételt, a szánkban fakadt

vért, a nyálba keveredett fogport vagy a torok-öblítéskor véletlenül lecsúszott vízcseppecskét nyeltük le. Ezt ugyanis senki sem mondja „evésnek, ivásnak”, amit a törvény tilt.

Egyéb testi állapot nem tilt el a szentáldozástól, még maga az aznap elkövetett testi bűn sem, ha azt a szentáldozás előtt meggyóntuk s alóla feloldozást kaptunk.

IX. „JERTEK, IMÁDJUK ÖT!”¹

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Perraud bíboros, autuni püspök, a paray-le-moniali eucharisztikus kongresszuson érdekes és megható kis történetet beszélt el, amelyet Vaughan Herbert († 1903) londoni bíborosérsek közölt vele.

Egy protestáns lelkész kislányának az angol főváros nevezetességeit mutogatta. Bevezette többek közt egyik katolikus templomba is. A gyermeknek nyomban feltűnt a főoltár előtt lobogó örökmécses.

— Papa, — kérdi a leányka — miért ég itt ez a lámpa?

— Mert ebben a templomban, ott az aranyos ajtócska mögött a Jézuska van jelen — felelte hirtelen a szerepéből kiesett protestáns lelkész.

— Szeretném látni — folytatja a gyermek.

— Ó, azt nem láthatod, mert be van zárva, de meg, ha ki is nyitnák az ajtócskát, még sem láthatnád, mert fehér fátyol borítja — válaszol az apa.

Erre elhagyták a templomot. Kevéssel utóbb valamelyik nevezetesebb protestáns imaházba tértek be.

— Miért nincs itt lámpa? — veti fel mindjárt a kérdést a leány.

— Mert itt nincs jelen a Jézus — mondja az apa, már csak azért is, hogy magához következetlen ne legyen.

— Akkor menjünk innen, — viszonozza a gyermek — ha itt nincs a Jézuska.

És ettől fogva nem volt rábírható, hogy a protestáns imaházba, amely nélkülözi a Jézuskát, a lábát betegye. Sokat tűnődött ezen a — különben becsületes lelkületű — tiszteletes, s végre sok imádság után Isten kegyelmével arra a következtetésre jutott, hogy egyedül az lehet az igaz Egyház, amelyben Jézus, az ő ígérete szerint, a világ végéig jelen van. Az ártatlan gyermeki lélek helyes ösztöne rávezette az apát, hogy visszatérjen az ősei által könnyelműen elhagyott, eredeti, igaz hitre. Lemondott tehát dúsan jövedelmező protestáns lel-

készi állásáról s hitvesével együtt, kit szintén sikerült meggyőznie az igazságról, katolikussá lett. Így aztán a gyermeknek is meglett az öröme, hogy ezentúl mindig abba a templomba járhat, ahol a Jézuska jelen van s az ártatlan lelkekben különösen gyönyörködik. Azért tehát: „Jertek, imádjuk őt!”

SZENTSÉGLÁTOGATÁS

„Jertek!” Vajjon nem felhívás-e ez a szentséglátogatásra?

1. Erre indítson minket már csak a hit következetessége is. Mert kinek háza az a templom? Ki lakik benne? Az a kis kápolna kinek a szobája? Nem az Úr Jézusé-e? Nem tudja-e, látja-e, hogy ki térdel előtte? Nem hallja-e annak a szavát, sőt nem olvas-e annak a szívéből? Miként lehet akkor üres a templom, elhagyatott az oltár, a tabernákulum?

Lám, a földi hatalmasok palotáiban mekkora a sürgés-forgás, tolongás. Mennyi a kérelmező, folyamodó, a protekciót kérő?!

És a templom, az Isten-király hajléka üres?

Jobb orvosok előszobájában is mennyi a várakozó.

A mennyei doktornak pedig mily néptelen a rendelője.

Ott, ahol kis alamizsnát, meleg levest osztanak, sorfalat állanak az emberek s türelmesen várják, míg a sor reájuk kerül. Az ég és föld Urától pedig mintha senki sem remélne semmit.

Hol itt a hit következetessége? Hiszen pedig az él, vár, virraszt ott, az oltáron, aki megígérte: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve és én felüdítelek titeket.”²

Egy pogány ezt az ellentmondást hit és gyakorlat közt nem tudná megérteni. A protestáns Lavater sem tudta felfogni. „Ha én hinni tudnám azt, — mondá ez — hogy Krisztus Jézus valóságban jelen van az Oltáriszentségben, akkor én egész életemen át ott térdelnék s nem tudnék térdemről felemelkedni.”

2. De a szentséglátogatásra ösztökélhet lelki haladásunk, tökéletesedésünk érdeke is.

Hiszen Krisztus a kenyér leple alatt éppen nem tétlenkedik, hanem mint a legfőbb lelkivezető s az életszentség igazi mestere buzgón működik.

Az előtte nyugodtan térdelőnek lelke

olyan, mint a fényképezőgépnek exponált érzékeny lemeze. Lassan magára ölti az Úr Jézus képét és hasonlatosságát. A lélek mindinkább magába-vonultabbá, összeszedettebbé, hallgata-gabbá, alázatosabbá, engedelmesebbé lesz. Megtanul imádkozni, tűrni és az Eucharishtiát az önfeláldozásban utánoz-ni. Nevezetesen pedig az oltáriszentségi Jézus megtanít *szeretni*. Ebben csak-ugyan Ő a legkiválóbb tanító és mintakép s szívén fekszik, hogy főleg ebben legyünk az Ő szorgalmas tanítványai.

Szemlélődjünk csak kissé felette.

a) Jézus szeretete az Eucharishtiában mily *n a g y l e l k ű*. Sehol sem mutatko-zik ez az erénye inkább, mint ebben a Szentségben, amelyben, mint a trienti szent zsinat szépen mondja, az Ő isteni szeretetének gazdagságát az emberiségre árasztja.³ *Szent Ágoston* jól mondja: „Merem állítani, hogy Isten, jóllehet mindenható, de többet nem adhatott, ha-bár legbölcsebb, de többet ki nem talál-hatott, ámbár leggazdagabb, de többje nincs, amit nekünk ajándékozhatott.”

Az Úr Jézus mindenéről lemond szá-munkra. Nekünk adja, amit Atyjától kapott: az Istenségét; amit Anyjától

kapott: emberi természetét; amit fárad-
sággal, szenvedéssel személyesen maga
szerzett . . .

Nem eleven szemrehányás-e ez annak
a borzalmas önzésnek, amelytől beteg
a mai társadalom, amely a szociális
helyzetet már-már teljesen elmérgesíti!?

Viszont lehet-e más orvossága a vi-
lágnak, mint ismét eljágni az Eucharisz-
tia iskolájába?

Szalézi Szent Ferenc szépen és találóan
mondja: „Ha a ház kigyulladt, mindent
kidobálnak belőle.” Hasonlóan, ha ben-
nünk az Eucharisztia kigyújtotta a sze-
retet tüzét, mi is szaporán dobáljuk ki
szívünkől a teremtményeket. Ez a
„dobálódzás” megkezdődik a lelkiélet
kezdetén, végül, mikor már önmagun-
kat is kidobtuk szívünkől s csak Isten-
nek adunk ott helyet, ez annyit jelent,
hogy felértünk az életszentség magas-
latára.

b) Figyeljük meg, hogy Jézus Szívé-
nek szerelme az Eucharishtiában mily
hűséges és állhatatos.

Minő szívbookmarkoló ez a hűség! „Az
idők változnak és mi is azokkal együtt.”
Ő, az Úr, azonban változatlanul kitart

velünk. „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, és ma és mindörökké.”⁴

És mi? Hasonlítunk nemde a forráshoz, amely esős esztendőben vízdús, de a száraz esztendőben kiapad.

Bennünk is a buzgalmat a vigasz táplálja, de ha a vigasz visszavonul: a buzgóság és tevékenység is, „mint szétfolyó víz, elenyészik”.⁵ Egyszerre únott lesz az áldozat. Miért? Mert kihűlt a szeretet. Szépen mondja *Szent Bernát*: „Ubi amor, non est labor, sed sapor.” Magyarul talán csak így fordíthatnám: „Ahol van szeretet, ott a fáradság is csupa élvezet.” Még a vigasztalanságban is a szerető szívnek megvan a vigasza, hogy íme! Istenért már a vigaszt is nélkülözni tudja és képes Isten és kötelességei mellett mégis kitartani. Ámde ezt a hűséget honnan merítsük, ha nem az Eucharishtiából?

Ott a tabernákulum előtt kell buzgóságunk kis óráját újra, meg újra felhúzzunk, hogy le ne járjon. Dermedt tagjainkat ott kell felmelengetnünk, kiszáradt bensőnket újra felüdítenünk. Így aztán az Eucharisztia számunkra „az örök életre szökellő vízforrás lesz”.⁶

c) Aztán Jézus Szívének szeretete

az Eucharishtiában minő *áldozatos*.
Már csak azért is, mert állandóan
engesztel.

Mikor Alacoque Szent Margit előtt az Eucharishtiában rejtőző Szív fátyolát felfedte, sebbel, töviskoronával, kereszttel mutatkozott be. És ebben leginkább utánozandó, de legnehezebben kopírozható.

A Tábor hegyére még csak kitartanak vele, de kevesen maradnak oldalánál útjában a Kálváriára. Az Eucharisztia az áldozatosság főiskolája.

A tabernákulum előtt mintha csak a kereszt alatt állanánk Máriával és Szent Jánossal. „Jób türelmét hallottátok és az Úr végét láttátok.”⁷

Szeretetének e szentségében „íme a Szív” szenvedő misztikus módon az ezredévre szóló megfeszítettést, kigúnyoltatást, hitetlenséget, közönyt és szentségtöréseket.

Kénytelen itt látni nem egyet, még barátai közt is, aki vállalja a hóhér szerepét. „Ha ellenségem szórna rám átkot, azt elviselném könnyedén, de te, ... ki velem együtt etted az édes étkeket...!”⁸

Itt, ebben az iskolában szívják ma-

gukba az apostoli lelkek e fenséges példa láttára az engesztelés szellemét, a türelmet, a megbocsátást s itt alakulnak át az Úr Jézus formája szerint.⁹

„IMÁDJUK LEBORULVA ŐT!”¹⁰

Adjuk meg az Oltáriszentségnek különleg is a lehető legnagyobb tiszteletet. „Nem tudjátok-e, mondja Aranyszájú Szent János, mint állottak az angyalok az üres sírnál? Még a *puszta* hely iránt is, melyben az Úr nyugodott, sok tiszteletet tanúsítottak. Mi azonban nem *üres* sírnál, hanem ott állunk, ahol maga az isteni Bárány valóban van jelen.”

A külső tisztelet csak vetülete legyen a belső hódolatnak és odaadásnak, amelyet az oltárhoz viszünk.

Ámde ez a belső tisztelet éppen ne csökkentse bennünk a *bizalmasságot*. Ha Isten reszkető félelmet várna el tőlünk, mint Mózesből megkívánta egykor Hóreb hegyénél, akkor nem ily szerény és igénytelen alakban mutatkoznék be nekünk.

Ő úgy akar köztünk lenni, hogy még a gyermek se féljen tőle.

Ő teljes közvetlenséget kíván és vár. Ebben van öröme, hiszen oly nagyon jó.

Tanuljunk ebben is az Isten kedves Szentjeitől.

Xavéri Szent Ferenc iszonyú fáradalmakban töltött nappalok után az éj nagy részét legszívesebben az oltár zsámolyán töltötte. Némelykor ott is aludt a szomszédos sekrestyében, ha már elnyomta az álom. De aztán, ahányszor csak felébredt, sietett vissza az oltárhoz, meghittén eltársalogni az Úrral. Ez volt az üdülése. Az isteni Mágnes szinte ellenállhatatlanul vonzotta.

Paulai Szent Ferenc és annyi mások kétséges, nehéz ügyekben a tabernákulum isteni Lakójához fordultak tanácsért.

Szent Domonkos gondoktól nehéz fejét olykor a kinyitott tabernákulumba nyujtotta be: „Boruljunk le ott, ahol lába állott.”¹¹

Szent Alajosnak olykor szinte többszörös kísérletet kellett tennie, míg magát a tabernákulumtól el tudta szakítani.

De mit beszéljek én oly soká az Úrral? — kérdezed talán. Már ez a kérdés elárulja, hogy még fogyatékos benünk a szeretet. Ó, a szerető felek, a jó barátok, a jegyesek sohasem kérdik, hogy mit beszéljenek.

Mondjuk meg az Úrnak, hogy szeretjük, és pedig azért, egyszerűen azért, *mert szeretjük*. Az igaz szeretet ugyanis nem igen kutat motívumok után.

Mondjuk meg neki, hogy minden ideg és izom bennünk, minden vércseppünk és szívdobbanásunk, minden lélekzetünk egyedül és kizárólag az Ő szeretetének szolgálatában áll, és semmit sem tűr-nénk magunkban, ami Vele ellentétben volna.

Biztosítsuk az Urat, hogy semmi egyébre viszont igényt nem tartunk, mint arra az egyre, hogy Őt ismét csak szerethessük és ezzel magával, még a mennyországban is meg volnánk elégedve. Jézus oly jó, hogy minden szeretetvallo-másunk előtte feledhetetlen és megemlé-kezik arról mindörökre. Megemleget majd egyszer minden virágszálat, amelyet szeretetből oltárára tettünk.

Avagy, ha hangulatunknak inkább megfelel, gondoljuk magunkat a szegény beteg helyzetébe orvosával szemben, avagy koldusnak képzeljük magunkat, aki a dúsgazdag és jószágos úrral talál-kozott. Ó, mily hőbeszédű és ékesszóló szokott lenni ilyenkor az ember. És vajjon az ilyen szerepekben nagyon messze

esünk az igazságtól? Vajjon nem vagyunk-e mi többé-kevésbé valamenynyien valóban lelki betegek s koldusai a jó Istennek?

No meg a sok testi, lelki szenvedés nem nyitja-e meg ajkunkat, a szívünket könnyörgésre, panaszra, sőt gyengéd szemrehányásra: „Én Istenem! Én Istenem, miért hagytál el engem?”¹²

A jámbor tiroli családnál, ott messze, fent a hegyek közt, látogatást tett az Úr Jézus az ő keresztyével. Az édesanya meghalt, az istállóban elhullott a barom, a kis család egyetlen kis vagyona. A betegség sem kímélte meg őket. A jó apát a sok búbanat lehozta a völgybe a plébános úrhoz, hogy kissé kipanaszolja magát. Meg is kapta a keletes vigasztalást, amelyre áhítozott. „Ó! plébános úr, — szólt búcsúzóban a szemét törölgetve — ha én itt a közelben lakhatnám, és többször juthatnék ily bátorító igéhez! De ott fenn, a hegyekben nincs senki, aki panaszomat meghallgassa, megértse.” „Dehogy is nincs — válaszolt a jó lelkipásztor. — Nincs-e éppen a házad szomszédságában a kis kápolna a megfeszített Jézussal? Térj be csak Őhöz, ha szíved a vigasz-

nak szükségét érzi, mert *neki is van szíve és a szenvedést nagyon tudja, érti...*"

És mi nemcsak kőből, fából faragott feszület elé borulhatunk nehéz szívünkkel, hanem a valóságban jelenlevő, minket látó, halló, értő Jézust közelíthetjük meg panaszunkkal, esdeklésünkkel.

Nem ritkán felhangzik lelkünkben a mélabús szép magyar ének:

*Hol vagy én szerelmes Jézus Krisztusom,
Hol talállak téged, kegyes Megváltóm? ...
Míg fel nem talállak, keresni foglak,
Mind éjjel, mind nappal sírva kiáltlak.*

A feleletet megadja a tabernákulum.

Itt fakad lelkünkbelől az a bájos ének, amelyet már a XVII. században annyi hittel s buzgósággal zengtek katolikus magyar őseink az Oltáriszentségnek:

*Itt jelen van szent testével, édes Jézus!
Jelen vagyon szent vérével, áldott Jézus!
Itt lelkünk orvoslója,
Bús szívünk vidámítója
Elrejtezett kenyér színben, édes Jézus!
Az oltári nagy Szentségben, áldott Jézus!
Kérjük, adja ránk áldását,
Irgalmának kútforrását,
Legyen velünk a végórán, édes Jézus!
S Üdvözítőnk holtunk után, áldott Jézus!*

*Amen.*¹³

¹ 94. zsolt. 6. — ² Mt. 11, 28. — ³ Sess. XIII.
Cap. 2. — ⁴ Zsid. 13, 8. — ⁵ 57. zsolt. 8. —
⁶ Jn. 4, 14. — ⁷ Jak. 5, 11. — ⁸ 54. zsolt. 13, 15.
— ⁹ V. ö. Róm. 8, 29. — ¹⁰ 94. zsolt. 6. — ¹¹ 131.
zsolt. 7. — ¹² Mt. 27, 46. — ¹³ Énekeskönyv, 1798.

FÜGGELÉK

LITÁNIA A LEGMÉLTÓSÁGOSABB OLTÁRISZENTSÉGRŐL

(Az egri főegyházmegyei Ritualéból.)

Uram, irgalmazz nekünk!
Krisztus, kegyelmezz nekünk!
Krisztus, hallgass minket!
Krisztus, hallgass meg minket!
Mennybéli Atya Isten, irgalmazz minékünk!
Megváltó Fiú Isten, irgalmazz minékünk!
Szentlélek Úr Isten, irgalmazz minékünk!
Szentháromság egy Isten, irgalmazz minékünk!

Eleven kenyér, Ki az égből szállottál
alá,

Elrejtett Isten és Üdvözítő,
Választottak gabonája,
Szűzeket nevelő bor,
Kövér kenyér, királyok gyönyörűsége,
Szüntelen való áldozat,
Tiszta áldozat,
Makula nélkül való Bárány,
Angyalok elege,
Elrejtett manna,
Isteni csodák emlékezete,

Irgalmazz minékünk!

Természet fölött való kenyér,
 Testté lett Ige,
 Velünk lakozó szent Ostya,
 Áldásnak pohara,
 Hitünknek titka,
 Fölséges, tisztelendő Szentség,
 Elevenek és holtak békéltetője,
 Büntől oltalmazó mennyei orvosság,
 Minden csodáknak csodája,
 Az Úr halálának szentséges emlé-
 kezte,
 Minden bőséget meghaladó ajándék,
 Isteni szeretetnek kiváltképen való
 emlékezte,
 Isteni ajándékok bősége,
 Szent és fölséges titok,
 Halhatatlanságnak orvossága,
 Éltető, rettenetes Szentség,
 Az igének mindenható erejével testté
 vált kenyér,
 Vérontás nélkül való áldozat,
 Étel és vendég,
 Gyönyörűséges lakodalom, melyen az
 angyalok szolgálnak,
 Kegyességnek Szentsége,
 Szeretetnek kötele,
 Bemutató és bemutatott ajándék,
 Tulajdon kútfeje minden édességnek,
 Ájtatos lelkek táplálása,
 Az Urban elhunytak úti eledele,
 Jövendő dicsőségünk záloga,
 Isten, irgalmazz nekünk!
 Uram, kegyelmezz nekünk!
 Isten, irgalmazz nekünk!
 Uram, hallgass meg minket!

Szent Tested és Véred méltatlan
vételétől,
A testi kívánságoktól,
Szemeink kívánságától,
Életünk kevélységétől,
Minden bűnre vivő alkalmatosságtól,
Azért a kívánságért, mellyel kívántad
a húsvétot tanítványaiddal enni,
Nagy alázatosságodért, mellyel tanít-
ványaid lábait megmostad,
Buzgó szeretetedért, mellyel ezt a
Szentséget rendelted,
Drága szent Véredért, melyet az
oltáron hagytál,
Ennek a Te szent Testednek öt
Sebéért, melyeket érettünk fölveltél,

Ments meg Uram minket!

Mi bűnösök! Kérünk Téged, hallgass meg
minket!

Hogy ennek a csodálatos Szentségnek
hitét, becsülését és ájtatosságát ben-
nünk megtartsad és öregbítsed,

Hogy bűneinknek igaz gyónása által
minket az Oltáriszentségnek gyakori
vételére vezérelj,

Hogy minket a tévelygéstől, hitetlen-
ségtől és szívünk vakságától meg-
oltalmazz,

Hogy ennek a dicsőséges Szentségnek
drága mennyei gyümölcsében részel-
tess,

Hogy halálunk óráján ezzel a mennyei
úti eledellel bátoríts és erősíts,
Istennek szent Fia!

Kérünk Téged, hallgass meg minket!

Isten Báránya, Ki elveszed a világ bűneit!
Kegyelmezz minekünk!

Isten Báránya, Ki elveszed a világ bűneit!
Hallgass meg minket!

Isten Báránya, Ki elveszed a világ bűneit!
Irgalmazz minekünk!

Krisztus, hallgass minket!

Krisztus, hallgass meg minket!

Uram, irgalmazz nekünk!

Krisztus, kegyelmezz nekünk!

Uram, irgalmazz nekünk!

Miatyánk... Üdvözlég... .

Ÿ Kenyeret adtál mennyből nekik,
Œ Minden gyönyörűség lévén abban.

Ÿ Uram, hallgasd meg könyörgésünket,
Œ És a mi kiáltásunk jusson elődbe.

Könyörögjünk.

Úr Isten, Ki nekünk a csodálatos Oltári-szentségben kinszenvedésed emlékezetét hagytad; adjad, kérünk, a Te szent Tes-ted és Véred szentséges titkát úgy tisztel-nünk, hogy megváltásod gyümölcset szün-telenül érezzük, Ki élsz és uralkodol az Atyával és Szentlélekkel mindörökkön örökké.

Üdvözlég, örökké áldott légy ez Oltári-szentségben jelenlevő isteni Főlség! Isten és ember, Krisztus Jézus, minden áldás kútfeje, menny és föld Ura, Istene, Kit az angyalok, mint odafejj az egekben, úgy

imádnak az Oltáriszentségben. Én is, méltatlan teremtményed, leborulván, imádom szent Fölségedet, és teljes szívemből hála-t adok Neked, hogy Te, mennyei Föl-ség, lelkünk eledelére Tenmagadat adtad az Oltáriszentségben. Kérlek, Uram, ne ve-gyelek soha ítéletemre, hanem az üdvös-ség e Szentsége legyen nekem is üdvössé-gemre. Amen.

TARTALOM

Előszó	3
I. „Emmánuel, velünk az Isten”	7
Bevezető gondolatok . . .	7
Jézus szavai	8
Az emberiség hitt	12
Az emberiség átváltozott . .	14
Beszélgetés az Úrral . . .	16
II. „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”	18
Bevezető gondolatok . . .	18
Az emlék értéke	20
Ki adja?	20
Mit ad?	21
„Legyetek hálásak!” . . .	22
Isteni nefelejts	26
III. „Miképen lesz ez?” . .	29
Bevezető gondolatok . . .	29
Krisztus az Eucharishtiában igazán van jelen	31
Krisztus az Oltáriszentségben valósággal jelen van . . .	37
Krisztus az Oltáriszentségben	

	lényegesen van jelen . . .	39
IV.	„Domine, quo vadis?” . . .	43
	Bevezető gondolatok . . .	43
	Az áldozat	45
	Mi az az áldozat?	46
	A keresztáldozat	49
	A szentmiseáldozat	51
V.	„Pap vagy te mindörökké Melkizedek rendje szerint” . . .	55
	Bevezető gondolatok	55
	Ki a pap a szentmisében? . . .	58
	Mi az áldozati ajándék a szentmisében?	59
	A feláldozás módja	61
	Ó Jézusom, neked élek	64
	Ó Jézusom, neked halok	65
	Ó Jézus, tied vagyok élve és halva	65
VI.	„Tekintsetek a mi hitvallá- sunk főpapjára!”	66
	Bevezető gondolatok	66
	A szentmise dicsérő áldozat . . .	69
	A szentmise hálaadó áldozat . . .	73
	A szentmise engesztelő áldozat . .	74
	A szentmise kérő áldozat	76
VII.	„Pie Pelicane!”	79
	Bevezető gondolatok	79
	A szent asztal	81

	A szentáldozás gyümölcsei . . .	83
VIII.	„Hálát adunk azért az Istennek szüntelenül”	89
	Bevezető gondolatok	89
	Előkészület a szentáldozásra . . .	92
	A) Távolabbi előkészület . . .	92
	A halálos büntől való mentesség	92
	A bocsánatos büntől való tisztaság	95
	B) Közelebbi előkészület . . .	97
	C) Közvetlen előkészület . . .	98
	Hálaadás a szentáldozás után . . .	100
IX.	„Jertek, imádjuk Őt!” . . .	108
	Bevezető gondolatok	108
	Szentséglátogatás	110
	„Imádjuk leborulva Őt!” . . .	116
Függelék:	Litánia a legméltóságosabb Oltáriszentségről . . .	122

E KÖNYV SZERZŐJÉNEK MŰVEI:

1. Ne mentegesd magad. (A gyakori szent-áldozásról.)
2. A Negyedik parancs (szlovákul is). (2. kiadás.)
3. Az isteni Gondviselés (szlovákul is).
4. Ima és Gondviselés.
5. Lehet-e keresztény ember szoc. demokrata?
6. Az Első parancs (2. kiadás).
7. A Második parancs (2. kiadás).
8. A Harmadik parancs (2. kiadás).
9. A Negyedik parancs (más, mint fent). (2. kiadás.)
10. Az Ötödik parancs.
11. A Hatodik és Kilencedik parancs (2. kiadás).
12. A Hetedik és Tizedik parancs. (2. kiadás.)
13. A Nyolcadik parancs.
14. Az Anyaszentegyház öt parancsa.
15. Az isteni erények I. (A hit és remény.)
16. Az isteni erények II. (A szeretet.)
17. Az isteni malaszt.
18. A keresztség.
19. A bérmálás.
20. Az Oltáriszentség.
21. A penitenciatartás.

22. Az utolsó kenet.
23. Az egyházi rend.
24. A házasság.
25. A keresztény házasság, különös tekintettel az 1918-ban életbelépett egyházjogra.
26. Jegyesoktatás.
27. A római index.
28. Ima és hivatás (Lintelo után). (2. kiadás.)
29. Jézus Szíve tisztelete (30 elmélkedés). (2. kiadás.) (Lengyelül is.)
30. A boldogság útja.
31. Általános és részletes lelkiismeretvizsgálás. (3. kiadás.)
32. A jó Isten kórháza (németül is). (3. kiadás.)
33. Elmélkedések a Székesfehérvári egyházmegyei zsinaton. (Elfogyott.)
34. Szentlélek-novéna.
35. P. Bernhard S. J. élete.
36. A sziklán épült kincsház.
37. Leányhívások.
38. Aszkétika.
39. Nagyígéret.
40. Leánybarátkozások.
41. Családfelajánlás.
42. A kis titok.
43. Farkasok között.
44. Boldogasszony Anyánk.
45. Szeressétek egymást. (2. kiadás.)
46. Szent bilincsek.
47. Ferrero Benigna Consolata nővér élete.
48. Hogyan lettem én katolikus.
49. Kövess engem.
50. A nagy Szentség szolgálatában.
51. Isten kezében.
52. A jó Isten.

- 53. Pünkösdi ajándék.
- 54. Censuris irretiti (Manuscripti instar; képekkel). Csak a szerzőnél kapható.
- 55. Misztika.
- 56. Legyetek tökéletesek.
- 57. A kereszt iskolája.
- 58. Rejtett gyémánt.

Beszerezhetők:

**Korda R.-t. könyvkereskedésében,
Budapest, VIII., Mikszáth K.-tér 3.**

